

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Організація та методика формування балансу та аналіз фінансового стану суб'єкта державного сектора на прикладі Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, с. Самчики Хмельницької обл.

Рівень вищої освіти Магістр

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Освітня програма Облік і оподаткування

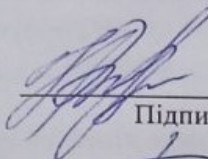
Шифр КвРОО.024258.01.01.00

Виконала здобувачка 2 курсу групи ОАмз-24-1

Підпис

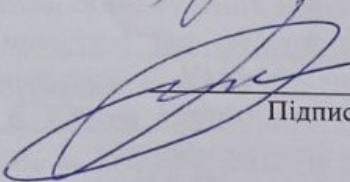
Анастасія ГЛАДУН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник к.е.н., доцент

Підпис

Наталія ВАЛЬКОВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер к.е.н., доцент

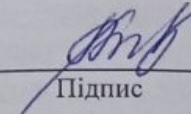

Підпис

Володимир ЧЕНАШ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри обліку,

аудиту та оподаткування

Підпис

Наталія ПОНОМАРЬОВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

26

грудня

2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Економіки і управління
Кафедра Обліку, аудиту та оподаткування
Рівень вищої освіти «магістр»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Освітня програма Облік і оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри обліку, аудиту та
оподаткування Наталія ПОНОМАРЬОВА

“ 01 ” 09 2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Гладун Анастасія Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи Організація та методика формування балансу та аналіз фінансового стану суб'єкта державного сектора на прикладі Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, с. Самчики Хмельницької обл.

Керівник роботи Валькова Наталія Вячеславівна, к.е.н., доцент

(Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом по університету від 25 серпня 2025 р. №65, додаток 1б

2. Строк подання студентом проекту (роботи) на кафедру 10 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до проекту (роботи): Законодавчо-нормативні акти, що регулюють облік та звітність суб'єктів державного сектора. Підручники, посібники, статті, тези по темі дослідження, первинна документація, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, звітність та інші матеріали досліджуваної установи

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ, Розділ 1 Теоретико-методичні засади формування балансу та аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання державного сектора, Розділ 2 Формування балансу та аналіз фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, Розділ 3 Шляхи удосконалення організації та методики формування балансу та аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, Висновки. Перелік джерел посилання.

Додатки

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Титульний слайд; 2. Мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження; 3. Визначення бухгалтерського балансу вітчизняними науковцями; 4. Класифікація балансів; 5. Основні засади регулювання бюджетного обліку в Україні; 6. Схема ієрархічних рівнів нормативно-правового забезпечення обліку в бюджетних установах; 7. Методи аналізу фінансового стану; 8. Аналіз доходів та витрат Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю; 9. Меморіально-ордерна форма обліку Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю; 10. Кореспонденція рахунків з обліку переоцінки нефінансових активів Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю; 11 Аналіз ліквідності Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю; 12. Аналіз фінансової стійкості Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю; 13. Основні напрямки удосконалення організації та методики формування балансу в контексті цифровізації облікового процесу; 14. Порівняльна характеристика програмних продуктів для автоматизації обліку суб'єктів державного сектора; 15. Перелік відносних показників за складовими аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання: 01 вересня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

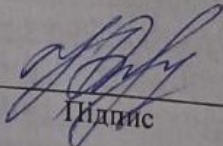
Назва розділу (етапу) кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки
Складання та уточнення плану кваліфікаційної роботи, оформлення та затвердження завдання	12.09.2025	Виконано
Опрацювання літературних джерел, нормативних документів, збирання та обробка фінансово-облікових, звітних даних, проведення розрахунків та аналізу.	26.09.2025	Виконано
Написання розділу 1. Теоретико-методичні засади формування балансу та аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання державного сектора,	15.10.2025	Виконано
Написання розділу 2. Формування балансу та аналіз фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю	10.11.2025	Виконано
Написання розділу 3. Шляхи удосконалення організації та методики формування балансу та аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю	30.11.2025	Виконано
Підготовка висновків	05.12.2025	Виконано
Проходження нормоконтролю, остаточне оформлення кваліфікаційної роботи, підготовка тексту виступу й роздаткового (слайдів) матеріалу до захисту	08.12.2025	Виконано
Подання завершеної роботи науковому керівникові для оформлення відгуку	12.12.2025	Виконано
Захист дипломної роботи	29.12.2025	Виконано

Здобувач

Підпис

Анастасія ГЛАДУН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Наталія ВАЛЬКОВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Тема роботи «Організація та методика формування балансу та аналіз фінансового стану суб'єкта державного сектора на прикладі Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, с. Самчики Хмельницької обл.»

Здобувач Гладун Анастасія Володимирівна

Керівник Валькова Наталія Вячеславівна

Пояснювальна записка до роботи включає 87 сторінок, 13 таблиць, 9 рисунків, список використаних джерел з 53 найменувань, 4 тематичних додатки.

Ключові слова: баланс, аналіз фінансового стану, активи, пасиви, суб'єкт державного сектора, ліквідність, звітність, платоспроможність, фінансова стійкість.

Предметом дослідження є організація бухгалтерського обліку та методика формування балансу, а також методи і прийоми аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю. Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність суб'єкта державного сектору — Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

За результатами дослідження проведена теоретична розробка та обґрунтований комплекс заходів з удосконалення організації, методики формування балансу та аналізу фінансового стану суб'єкта державного сектора на прикладі Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, с. Самчики Хмельницької обл. Одержані результати можуть бути використані для удосконалення обліково-аналітичної системи управління установою, шляхом цифровізації облікових процесів, а також здійснення аналізу фінансового стану суб'єкта державного сектора з метою забезпечення ефективного використання та контролю бюджетних коштів.

«10» грудня 2025 року

Анастасія ГЛАДУН

ЗМІСТ

	С
Вступ.....	7
1 Теоретико-методичні засади формування балансу та аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання державного сектора.....	10
1.1 Баланс як економічна категорія, елемент методу бухгалтерського обліку та форма фінансової звітності в обліково-аналітичній системі суб'єкта державного сектора.....	10
1.2 Нормативно-правове регулювання та проблемні питання організації обліку та методики формування балансу, як складової фінансової звітності суб'єкта державного сектора.....	18
1.3 Показники та методи оцінки фінансового стану суб'єкта державного сектора	28
2 Формування балансу та аналіз фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.....	35
2.1 Організаційна структура та загальна характеристика діяльності Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.....	35
2.2 Організація і методика формування та подання балансу Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю	45
2.3 Аналіз фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.....	58
3 Шляхи удосконалення організації та методики формування балансу та аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.....	68
3.1 Удосконалення організації та методики формування балансу, як складової фінансової звітності, в контексті цифровізації облікового процесу	68

3.2 Формування системи показників аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.....	76
Висновки.....	84
Перелік джерел посилання.....	88
Додаток А. Штатний розпис Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю на 2025 рік.....	96
Додаток Б. Фінансова звітність Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю за 2024 рік.....	97
Додаток В. Фінансова звітність Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю за 2023 рік.....	114
Додаток Г. Аналіз балансу Самчиківського будинку-інтернату для людей похилого віку та осіб з інвалідністю за 2023-2024 рр.....	134

ВСТУП

Сучасний розвиток економіки державного сектора висуває підвищені вимоги до системи бухгалтерського обліку, організації фінансової звітності та оцінки фінансового стану бюджетних установ. Особливої актуальності набувають питання формування балансу як ключової форми звітності, що забезпечує повне та достовірне відображення ресурсів установи, джерел їх фінансування, структури активів і зобов'язань, а також створює інформаційне підґрунтя для управлінських рішень і контролю ефективності діяльності.

Фінансова звітність у державному секторі має свою специфіку, адже діяльність таких установ спрямована не на отримання прибутку, а на виконання соціальних функцій та забезпечення суспільно важливих послуг. Це зумовлює необхідність чіткої організації обліку, дотримання принципів прозорості, підзвітності та раціонального використання бюджетних коштів. Саме тому дослідження методики формування балансу та аналізу фінансового стану бюджетних організацій є важливим і практично значущим завданням.

Особливого значення набуває аналіз фінансового стану установ соціального спрямування, діяльність яких фінансується з бюджету та спрямована на забезпечення соціального захисту громадян. Будинки-інтернати для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю виконують важливу соціальну функцію, а тому потребують раціонального управління фінансовими ресурсами та постійного контролю за їх використанням.

Аналіз фінансового стану на основі даних балансу дозволяє оцінити рівень фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та ефективності використання бюджетних коштів, а також виявити проблемні аспекти фінансово-господарської діяльності установи. Це є необхідною передумовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і підвищення результативності функціонування суб'єктів державного сектору.

У наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних економістів значна увага приділена питанням бухгалтерського обліку, організації та методики формування балансу й оцінки фінансового стану суб'єктів державного сектора. Зокрема, теоретичні засади та проблемні питання організації та методики формування балансу висвітлено у роботах Кулик В.А., Лемішовської О.С., Рязанової Н.О., Садовської І.Б., Сопко В.В., Тесак О.В., Усатенко О.В., Хомина П.Я., Чижевської Л.В. Значний внесок у розвиток теорії та практики аналізу фінансового стану зробили у своїх дослідженнях Бондаренко О.С., Дехтяр Н.А., Кемарська Л.Г., Потриваєва Н.В., Рекова Н.Ю., Соболева-Терещенко О.А., Яришко О.В. Однак, попри значну наукову увагу, актуальним усе ще залишається питання удосконалення методики складання балансу, підвищення інформативності фінансової звітності та покращення підходів до аналізу фінансового стану суб'єктів бюджетних установ, особливо в умовах цифровізації облікових процесів та реформування державного сектору.

Метою магістерської роботи є дослідження теоретико-методичних засад та практичних підходів до формування балансу і проведення аналізу фінансового стану бюджетної установи, а також розробка пропозицій щодо їх удосконалення на прикладі Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- дослідити баланс у якості економічної категорії, елемента методу бухгалтерського обліку та форми фінансової звітності в обліково-аналітичній системі суб'єкта державного сектора;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання та проблемні питання організації обліку та методики формування балансу, як складової фінансової звітності суб'єкта державного сектора;
- проаналізувати методи та показники оцінювання фінансового стану бюджетних установ;

- проаналізувати організаційну структуру та надати загальну характеристику діяльності Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю;

- дослідити організацію та методику формування та подання балансу Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю;

- провести аналіз фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю;

- запропонувати шляхи удосконалення організації та методики формування балансу та аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність суб'єкта державного сектору — Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

Предметом дослідження є організація бухгалтерського обліку та методика формування балансу, а також методи і прийоми аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання отриманих результатів для вдосконалення облікових процесів, оптимізації управління фінансовими ресурсами й підвищення ефективності діяльності бюджетної установи.

За результатами кваліфікаційног дослідження у співавторстві з керівником було опубліковано тези на тему «Особливості організації та методики формування балансу суб'єкта державного сектора» (V Міжнародна науково-практична конференція «Бекграунд економіки, бізнесу та HR-інжинірингу у контексті формування інноваційної парадигми стратегії сталого розвитку України у XXI столітті», 13-14 листопада 2025 року, м. Хмельницький).

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БАЛАНСУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА

1.1 Баланс як економічна категорія, елемент методу бухгалтерського обліку та форма фінансової звітності в обліково-аналітичній системі суб'єкта державного сектора

Баланс у державному секторі — це багатогранна категорія: він відображає економічну сутність ресурсів і їх джерел, є методологічним інструментом бухгалтерського обліку та офіційною формою фінансової звітності. Його значення полягає у забезпеченні прозорості, контролю та аналітичної підтримки управління державними фінансами. Баланс є базовою формою фінансової звітності та одним із ключових інструментів управління підприємством. Його економічна сутність полягає у відображенні сукупності ресурсів підприємства та джерел їх фінансування у певний момент часу. Через баланс відображається господарський потенціал підприємства, структура його майна, стан зобов'язань, рівень фінансової стійкості, ліквідності та забезпеченості власним капіталом.

З позиції економічного змісту баланс є унікальним документом, який поєднує інформацію про активи, що перебувають у розпорядженні підприємства, і джерела, за рахунок яких ці активи сформовані. Така подвійність дозволяє здійснювати комплексну оцінку фінансового стану підприємства, зіставляючи не лише обсяг і структуру ресурсів, а й рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування. У балансі також реалізовано базовий принцип бухгалтерського обліку – рівність активів та пасивів, що забезпечує системність і логічну завершеність усіх облікових процесів.

Методологічна функція балансу полягає у тому, що він є одним із базових елементів методу бухгалтерського обліку поряд із документацією, інвентаризацією,

оцінкою та подвійним записом. В балансі узагальнюються та систематизуються дані поточного обліку, що дозволяє здійснювати аналіз і контроль за активами, зобов'язаннями та капіталом установи (підприємства, організації).

В науковій літературі розглядається поетапний розвиток балансу, як облікової категорії (рис.1.1).

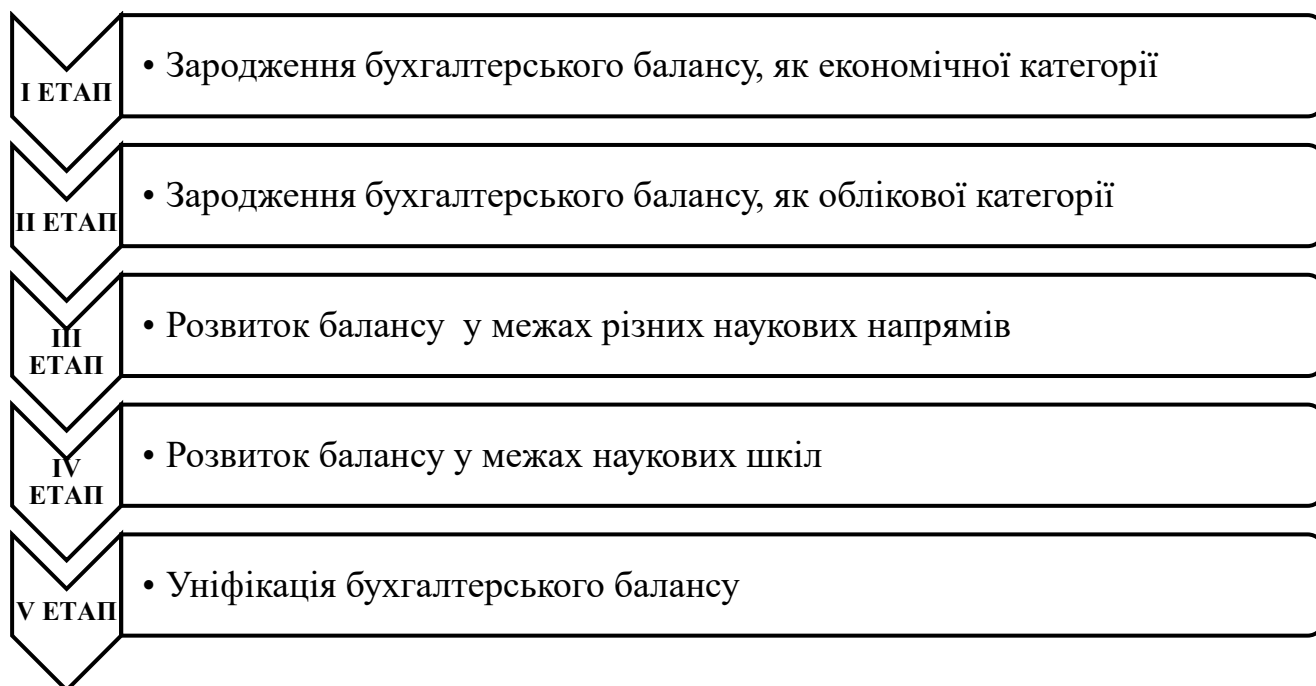

Рисунок 1.1 – Етапи розвитку балансу, як облікової категорії [25, 26, 31]

Вперше баланс використовувався в Стародавньому Світі, як система показників, що відображала кількісне співвідношення двох елементів або сторін будь-якої діяльності (доходів і видатків держави, вхідних і вихідних грошових потоків) [25].

Загальновизнаним основоположником обліку та балансу, як облікової категорії, був італійський математик - Л. Пачолі (XIV ст.), саме він започаткував двоїсте відображення господарських операцій в обліку, а баланс, як рівність в цьому процесі виконував контрольну функцію, перевірки правильності відображення господарських процесів [25, 26, 33]

Третій етап характеризується появою новоіталійської форми, яка відзначилася розмежуванням рахунків на синтетичні та аналітичні, для ведення

яких використовувалися окремі книги обліку, хронологічним відображенням операцій, які згодом переносилися на рахунки головної книги, з подальшим узагальненням в оборотній відомості, на основі якої формувався баланс, тобто відбулося формування повноцінної облікової системи (1688р.) [25, 53].

Четвертий етап пов'язаний з формуванням шкіл бухгалтерського обліку, характеризує розвиток балансу в межах облікових теорій: юридична, економічна, математична, процедурна, статична, позитивістська, динамічна, еволюційна, органічна, теорія абсолютного балансу [25, 32].

На п'ятому етапі відбулося визнання балансу, як звітного документу відбулося наприкінці ХІХ – початку ХХ століття, у вигляді балансоведення, як напряму розвитку облікової теорії, в основу якого були покладені вчення Йоганна Фрідріха Шера, який вперше дав визначення бухгалтерського балансу як рівності активу і пасиву, побудованому у формі рахунків у заключний день операційного періоду [25, 26].

Визначення сутності балансу в працях сучасних вітчизняних науковців наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Визначення бухгалтерського балансу вітчизняними науковцями

Автор	Сутність бухгалтерського балансу
В.В. Сопко	«Бухгалтерський баланс - таблиця, в якій наведено характеристику стану майна господарства за певними ознаками поділу продуктивних сил (основні засоби, матеріали, гроші тощо) у вартісному вираженні і характеристику того самого майна з власницьких відносин (скільки власних і позичених коштів укладено в господарство, господарську діяльність). Перший аспект має назву «актив», другий - «пасив»» [44, с. 36, 26]
О.В. Тесак	«Бухгалтерський баланс – це спосіб економічного групування та узагальненого відображення стану засобів підприємства за їх функціональною роллю в процесі відтворення та за джерелами їх утворення і цільовим призначенням на певну дату в грошовій оцінці» [46]
П.Я. Хомин	«Баланс - це елемент діалектичного методу досліджень, який використовується як спосіб узагальнення інформації в будь-якій галузі» [49, с. 83, 26]
Л.В. Чижевська	«Бухгалтерський баланс - спосіб узагальненого відображення в грошовій оцінці стану господарських засобів, власності та зобов'язань на певну дату у формі звітної таблиці, складеної бухгалтером для внутрішніх та зовнішніх користувачів з метою прийняття ними управлінських та інвестиційних рішень» [50, с. 26-27, 26]
В.Г. Швець	«Бухгалтерський баланс - метод узагальнення даних через рахунки і подвійний запис» [51, с. 46, 26]

Більшість авторів дають визначення балансу, як способу узагальнення інформації про активи та джерела їх утворення.

Значення балансу у системі управління підприємством визначається його здатністю виступати основним інформаційним джерелом для аналізу фінансового стану. Оскільки баланс узагальнює всі господарські операції, які відбувалися впродовж звітного періоду, він дозволяє керівництву оцінити поточну позицію підприємства на ринку, ступінь його фінансової стабільності, здатність виконувати зобов'язання та рівень ефективності управління ресурсами. Керівники використовують дані балансу для прийняття рішень щодо інвестиційної політики, формування оптимальної структури капіталу, управління оборотними активами, кредитною політикою, оцінки доцільності залучення позикових коштів тощо.

Баланс підприємств у вітчизняних джерелах [20, 24, 36, 39, 40] класифікують за різними ознаками: джерелами складання; обсягами даних; формою; термінами складання; змістом. Види балансів за різними ознаками наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 - Класифікація балансів*

Ознака	Вид	Визначення
1	2	3
За джерелами складання	інвентарні	складаються на підставі повного опису майна і є скороченим варіантом бухгалтерського балансу;
	книжкові	складаються на підставі запису в книгах без підтвердження інвентаризації;
	генеральні	поєднання інвентарного та книжкового балансів.
За обсягами даних	прості	баланси підприємств, які не мають структурних підрозділів;
	складні	баланси підприємств, які мають структурні підрозділи;
	зведені	складаються об'єднанням підприємств і містять звітні дані всіх суб'єктів господарювання – учасників такого об'єднання
	консолідовані	складаються шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірніх підприємств до аналогічних показників фінансової звітності материнського підприємства
	одиничні	характеризують результати діяльності тільки одного підприємства.
За змістом	сальдові	складаються шляхом підрахунку сальдо по рахунках;
	оборотні	крім залишків активів та пасивів містять дані про їх рух, тобто обороти;
	результативні	баланси доходів та витрат, які дають змогу визначити чистий прибуток;
	шахові	крім залишків на рахунках, містять кореспонденції по цих рахунках
	порівняльні	порівнюються статті звітного балансу з відповідними статтями балансу за попередній період.

Кінець таблиці 1.2

1	2	3
За формою	повні	містять перелік всіх статей, які до них включаються;
	скорочені	містять обмежену кількість статей.
	баланси–нетто	показники активів та капіталу відображаються за їх чистою вартістю. Наприклад, до підсумку балансу включається не первісна вартість дебіторської заборгованості та резерв сумнівних боргів, а її чиста реалізаційна вартість
	баланси–брутто	передбачають включення всіх показників балансу до його підсумку. Наприклад, основні засоби за первісною вартістю будуть відображатися в активі, а накопичений знос, як джерело утворення, – в пасиві балансу. Тому чиста вартість основних засобів буде розраховуватися різницею між первісною вартістю та накопиченим зносом
За періодом	річні	складаються за календарний рік як основний звітний період в діяльності підприємства;
	періодичні	складаються за проміжні звітні періоди (місяць, квартал)
	опточні	складаються протягом усього часу існування підприємства.
	проміжні	складаються на будь–яку дату залежно від потреб;
	вступні	відображають початок господарської діяльності підприємства на момент його державної реєстрації.
Реорганізаційний	об'єднувальні	складаються при злитті кількох підприємств в одне
	розподільні	складаються у разі поділу одного великого підприємства на декілька менших суб'єктів господарювання з правами юридичних осіб
	ліквідаційні	формується у випадку ліквідації підприємства з урахуванням умов розподілу активів для покриття зобов'язань підприємства та повернення коштів засновникам;
За характером діяльності	основної діяльності	Складаються юридичними особами в межах статутної діяльності.
	спільної діяльності	складаються тим учасником, якому за угодою доручено ведення спільних справ учасників договору про спільну діяльність
За сферою діяльності	підприємства	юридичної особи або відокремленого підрозділу, які працюють на принципах самокупності і самофінансування, і який характеризує його активи, капітал і зобов'язання
	бюджетної установи	Про виконання кошторисів видатків.
	банку	Баланс кредитної установи

*Сформовано автором на основі [20, 24, 36, 39, 40]

Як вже було розглянуто нами вище, баланс є унікальним інструментом, який одночасно виступає технічним засобом (елемент методу бухгалтерського обліку), економічною категорією, яка відображає сутність капіталу, та формою звітності, яку використовують користувачі, для прийняття рішень.

Баланс бюджетної установи є особливою формою фінансової звітності (форма № 1-дс), яка, відповідно до класифікаційних ознак, виділених у Таблиці 1.2,

має певну специфіку порівняно з балансом комерційного підприємства. Ця специфіка зумовлена економічною сутністю суб'єкта державного сектора, яка ґрунтується на використанні бюджетних коштів, а не на комерційній діяльності, орієнтованій на прибуток. Аналіз балансу бюджетної установи розкриває його багатогранність через призму трьох ключових аспектів: економічної категорії, елемента методу обліку та форми фінансової звітності.

Баланс, як економічна категорія, у державному секторі відображає не господарський потенціал для отримання прибутку, а державний (або комунальний) потенціал для виконання цільових суспільних функцій. Баланс бюджетної установи (організації) визначає якісні характеристики активів (наприклад, значна частка необоротних активів, що використовуються для суспільних потреб: будівлі шкіл, лікарень, будинків-інтернатів) та джерел їх формування (фінансування). Економічна рівність активів та пасивів тут означає відповідність майна, що перебуває в розпорядженні установи, джерелам його надходження (бюджетні асигнування, цільове фінансування). За характером діяльності баланс суб'єкта державного сектора переважно відображає результати основної діяльності, оскільки бюджетна установа існує для виконання статутних завдань, визначених кошторисом, а не для ведення комерційної, спільної чи іншої діяльності. Реорганізаційні Баланси (об'єднувальні, розподільні, ліквідаційні) бюджетної установи формуються при зміні юридичного статусу чи структури установ. Наприклад, Ліквідаційний баланс бюджетної установи фіксує перерозподіл державного майна та покриття зобов'язань у рамках закриття установи, що відрізняється від ліквідації комерційної компанії порядком задоволення вимог кредиторів та засновників.

Баланс бюджетної установи як елемент методу бухгалтерського обліку забезпечує контроль, узагальнення та систематизацію даних. За джерелами складання баланс бюджетної установи є типовим Генеральним балансом, оскільки його складання вимагає обов'язкової попередньої інвентаризації державного майна. Це критично важливо для підтвердження наявності та збереження активів, придбаних за державні кошти. Він, безумовно, також є книжковим, оскільки

формується на основі даних, узагальнених в облікових регістрах. За змістом баланс є сальдовим, оскільки фіксує лише залишки (сальдо) на рахунках на кінець звітного періоду. Використання оборотних чи шахових відомостей є внутрішньою, допоміжною технікою бухгалтера, тоді як сам баланс як форма звітності відображає лише підсумкові залишки. За формою Баланс бюджетної установи складається як Баланс-нетто з відображенням активів за залишковою вартістю (первісна вартість мінус знос/амортизація). Методологічна особливість також проявляється у структурі: активи поділяються на нефінансові та фінансові, що підкреслює їхню неринкову природу та цільове призначення.

Баланс бюджетної установи як форма фінансової звітності підпорядковується вимогам державного фінансового контролю та публічності. За періодом складання: Бюджетна звітність є суворо регламентованою, тому баланс складається річний (основний звіт) та проміжний (квартальний чи місячний) — для забезпечення контролю за виконанням кошторису. За обсягами даних: У бюджетному секторі широко використовується зведений баланс. Головні розпорядники коштів складають його шляхом простого арифметичного додавання показників одиничних балансів підвладних установ. На відміну від консолідованого балансу комерційної групи, зведений баланс бюджетних установ, як правило, не вимагає відображення внутрішніх оборотів між учасниками, якщо інше не передбачено галузевими інструкціями. За змістом баланс бюджетної установи, як і будь-яка якісна звітність, подається у порівняльному форматі, відображаючи дані на звітну дату та на відповідну дату попереднього періоду. Це необхідно для аналізу динаміки використання державних ресурсів та контролю ефективності управління ними.

Отже, баланс бюджетної установи охоплює практично всі класифікаційні ознаки Таблиці 1.2, але його змістовна наповненість і методологічна реалізація суттєво змінені під впливом ключової ознаки — «за сферою функціонування». Він є фінансовим відображенням діяльності, що не орієнтована на прибуток, а підпорядкована принципам кошторисності та фінансової дисципліни.

Баланс пов'язаний із процесами стратегічного планування, оскільки він відображає накопичений потенціал підприємства (установи, організації) та його

можливості для розвитку. На його основі визначаються резерви підвищення ефективності діяльності, можливості розширення, модернізації основних засобів, оптимізації витрат. Аналіз структури активів дозволяє оцінити ступінь оновлення основних засобів, рівень їх зношеності, достатність ресурсів для здійснення виробничого процесу. Аналіз пасивів, у свою чергу, дає змогу визначити частку власного капіталу та позикових коштів, їх відповідність стратегічним цілям підприємства, здатність забезпечити фінансову незалежність та стабільність.

Баланс також відіграє важливу роль у зовнішньому фінансовому контролі. Він є основним документом для оцінки фінансового стану кредиторами, інвесторами, податковими органами, аудитором та іншими стейкхолдерами. Для інвесторів баланс є ключем до розуміння структури активів, співвідношення власного і позикового капіталу, наявності фінансових ризиків. Для банків він є базою для визначення кредитоспроможності підприємства. Для органів державної влади – важливим елементом економічного моніторингу та контролю за дотриманням законодавства.

Економічна сутність балансу тісно пов'язана із принципами обліку: безперервністю діяльності, достовірністю, обачністю, повнотою відображення інформації та єдиним грошовим вимірником. Це дозволяє не лише забезпечити прозорість і точність фінансової інформації, але й зробити баланс ключовим інструментом у системі управління підприємством (установою, організацією). У сучасних умовах господарювання, коли суб'єкти працюють у середовищі постійних змін, якісно сформований баланс дає змогу оперативно реагувати на зовнішні виклики, оцінювати ризики і коригувати фінансову політику.

Важливим є також те, що баланс не є статичним документом у широкому сенсі — його значення проявляється під час аналізу в динаміці. Порівняння балансових показників за кілька звітних періодів дає змогу виявити тенденції розвитку підприємства (установи, організації), оцінити згорання або розширення діяльності, зміни в структурі активів і пасивів, рівень оновлення основних засобів та зміну фінансових ризиків. Таким чином, баланс є основою для горизонтального,

вертикального, коефіцієнтного та порівняльного аналізу, які в сукупності формують об'єктивну картину фінансової ситуації.

У системі управління підприємством (установою, організацією) баланс виконує інформаційну, контрольну, аналітичну, прогнозну та комунікаційну функції. Він об'єднує інтереси всіх користувачів фінансової інформації: керівництва, власників, інвесторів, кредиторів, регуляторних органів. Його правильне формування є передумовою прозорості діяльності, запорукою довіри партнерів та основою ефективного управління фінансовими ресурсами.

Значення балансу у системі управління визначається тим, що він забезпечує можливість оцінити структуру активів і пасивів, визначити рівень фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та ефективності використання ресурсів. Баланс є основним джерелом для ухвалення стратегічних і тактичних рішень, визначення напрямів оптимізації фінансової діяльності, оцінки інвестиційних можливостей та фінансових ризиків. У сучасних умовах це не лише звітний документ, а комплексний інформаційно-аналітичний інструмент, який забезпечує прозорість, підзвітність і результативність діяльності підприємства.

1.2 Нормативно-правове регулювання та проблемні питання організації обліку та методики формування балансу, як складової фінансової звітності суб'єкта державного сектора

Нормативно-законодавче регулювання організації та методики формування Балансу та інших форм фінансової звітності суб'єктами державного сектору має ключове значення для функціонування системи державних фінансів та управління бюджетними ресурсами. В контексті статті 6 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] та з урахуванням особливостей функціонування суб'єктів державного сектора визначимо його основні аспекти.

По-перше, воно забезпечує єдність і стандартизацію бухгалтерського обліку та звітності в усіх суб'єктах державного сектору. Завдяки цьому всі бюджетні установи застосовують однакові правила оцінки, визнання та відображення активів, зобов'язань, доходів і витрат, що унеможлиблює довільне трактування фінансових показників.

По-друге, нормативне регулювання сприяє забезпеченню достовірності, повноти та об'єктивності фінансової інформації, яка відображається у Балансі та інших формах звітності. Це створює надійну інформаційну базу для здійснення аналізу фінансового стану та діяльності, з подальшим прийняттям управлінських рішень органами державної влади та місцевого самоврядування.

По-третє, законодавче закріплення порядку складання та подання фінансової звітності підвищує рівень прозорості та підзвітності суб'єктів державного сектору перед державою, суспільством і контролюючими органами. Фінансова звітність стає інструментом контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів.

По-четверте, нормативно-правове регулювання забезпечує порівнюваність фінансових показників як між різними установами, так і за різні звітні періоди, що є необхідною умовою для фінансового аналізу, аудиту та оцінки результативності діяльності державних установ.

По-п'яте, воно сприяє гармонізації національної системи бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами державного сектору, особливо в контексті процесів євроінтеграції України, що підвищує довіру міжнародних партнерів та фінансових інституцій до фінансової інформації України.

Отже, нормативно-законодавче регулювання організації та методики формування Балансу та інших форм фінансової звітності є необхідною умовою ефективного управління державними фінансами, фінансової дисципліни, контролю та раціонального використання публічних ресурсів, що здійснюється в межах повноважень різних органів державної влади, кожен з яких виконує визначену функцію. Основні засади регулювання бюджетного обліку в Україні наведено на рисунку 1.2.

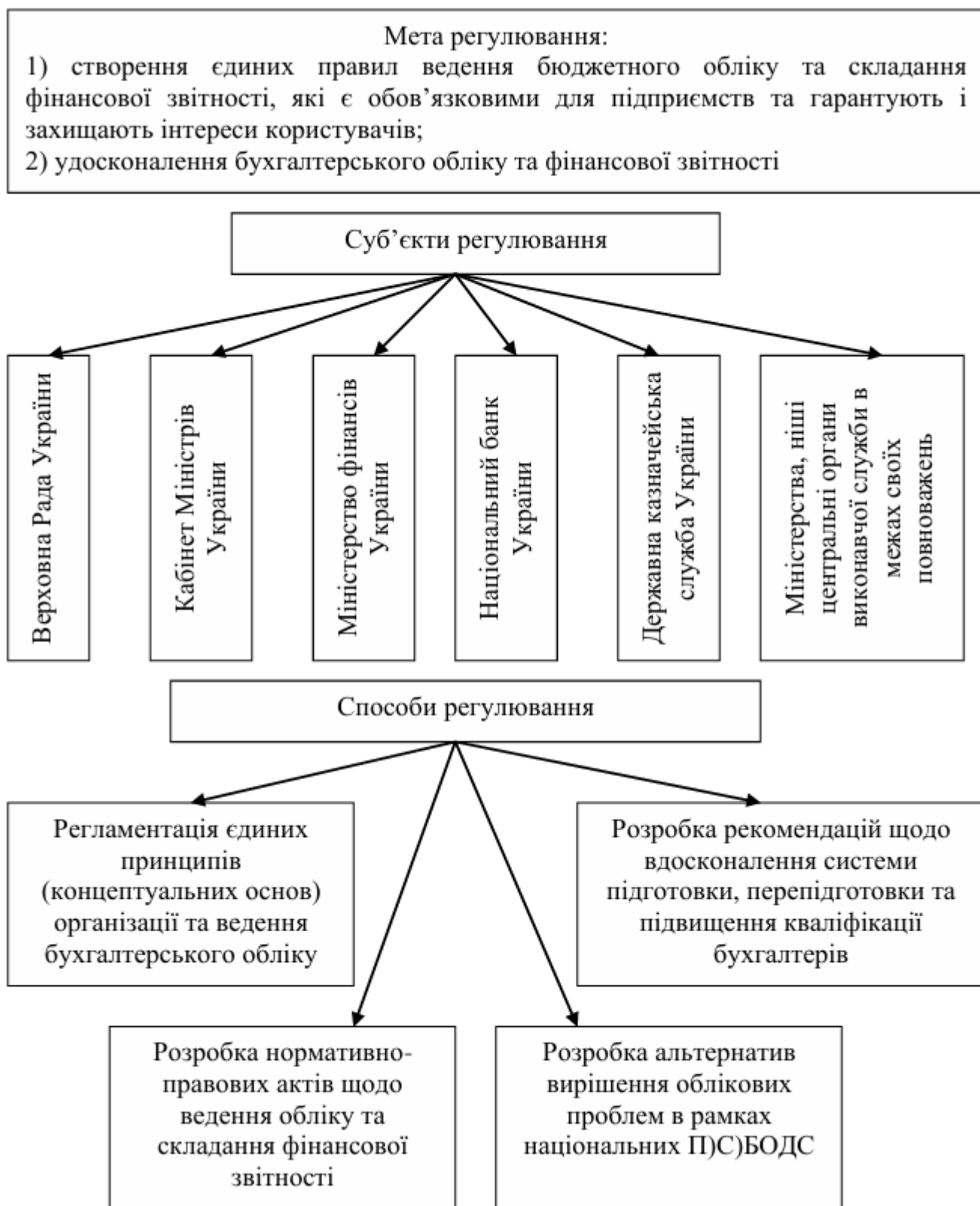

Рисунок 1.2 - Основні засади регулювання бюджетного обліку в Україні [19, 22 с.68]

Нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності у державному секторі ґрунтується на системі законодавчих актів, стандартизованих

методик і процедур, які забезпечують єдність, прозорість та підзвітність фінансової інформації бюджетних установ. В процесі застосування нормативно-правової бази важливим є розуміння ієрархії законодавчих актів (рис. 1.3)

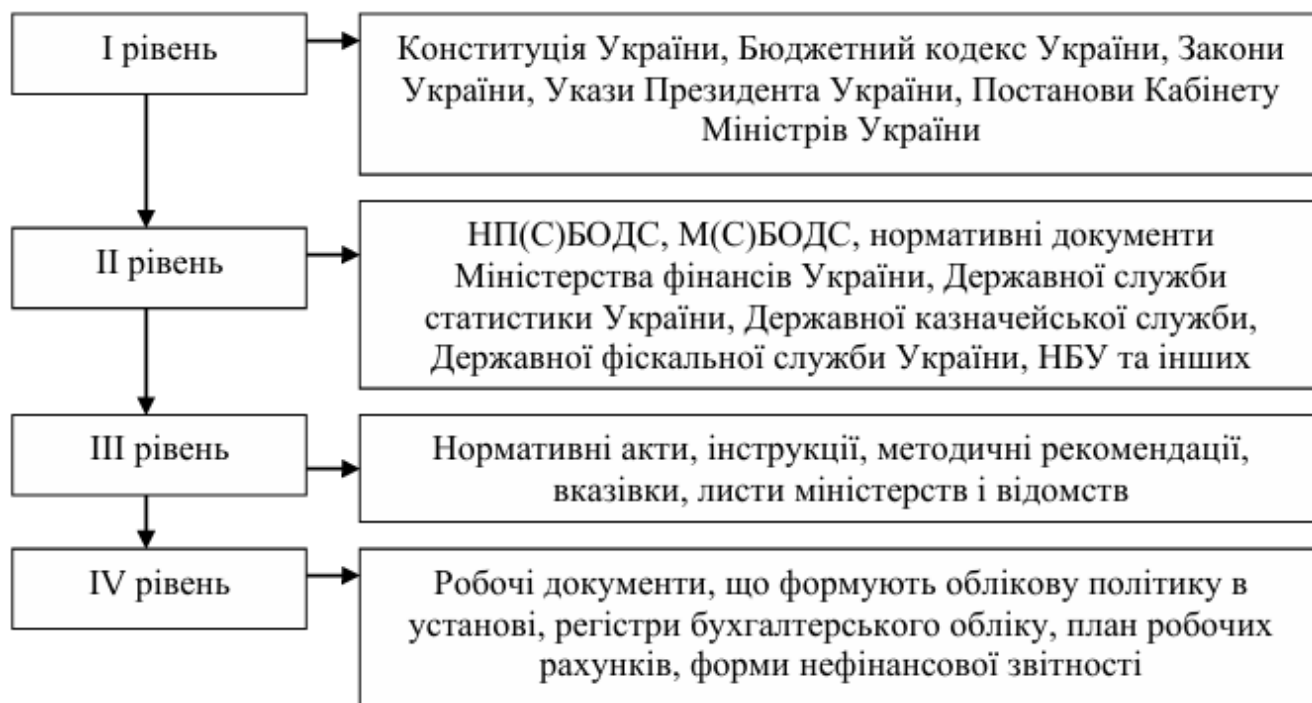

Рисунок 1.3 - Схема ієрархічних рівнів нормативно-правового забезпечення обліку в бюджетних установах [19].

У центрі цієї системи знаходиться Конституція України та Бюджетний кодекс України[1], який визначає загальні правила функціонування бюджетної системи, порядок фінансування установ, принципи цільового використання бюджетних призначень, правила казначейського обслуговування та відповідальність за порушення бюджетної дисципліни. Саме Бюджетний кодекс формує нормативну основу для складання кошторисів, проведення видатків, оформлення платіжних документів і подання звітів про виконання бюджету, які в свою чергу забезпечують функціонування установ та організацій, що функціонують з метою забезпечення конституційних прав громадян нашої держави.

Особливе місце у системі регулювання займає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], що закладає базові засади ведення обліку, визначає поняття фінансової звітності, встановлює вимоги

до її достовірності, об'єктивності та порівнюваності, а також визначає загальні принципи бухгалтерського обліку, обов'язки суб'єктів звітування та основні вимоги до якості фінансової інформації. Для державного сектору цей закон застосовується з урахуванням специфічного режиму використання бюджетних коштів та підвищених вимог до прозорості.

Важливим нормативним документом є План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі та інструкція щодо його застосування[4]. Він встановлює єдину структуру рахунків, визначає логіку ведення синтетичного та аналітичного обліку, дає методичні орієнтири щодо відображення операцій у розрізі активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і видатків. Завдяки цьому забезпечується уніфікація бухгалтерського процесу в усіх державних установах.

Методологічну й практичну базу формування фінансової звітності забезпечує комплекс національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі Н(П)СБОДС), які в свою чергу розроблені на основі Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі (далі МСБОДС), в рамках виконання Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі [45]. Перелік та відповідність Н(П)СБОДС до МСБОДС наведено в таблиці 1.3.

Ці стандарти враховують особливості державного фінансування, порядок обліку необоротних активів, запасів, грошових коштів, доходів і витрат, визначають методологію оцінки активів і зобов'язань, а також встановлюють єдині правила відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку. Уніфікованість підходів дозволяє забезпечити порівнянність інформації між різними установами та підвищити якість аналітичної роботи.

НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності»[10] та НП(С)БОДС 102 «Консолідована фінансова звітність» регламентують структуру балансу, зміст звіту про фінансові результати, порядок формування звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал та інших форм.

НП(С)БОДС 121 «Основні засоби»[11], НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи», НП(С)БОДС 123 «Запаси»[12] та НП(С)БОДС 136 «Біологічні активи»

[14] визначають, які показники повинні бути відображені, яким чином здійснюється їх групування та які методи оцінки застосовуються для відповідної статті Балансу.

Таблиця 1.3 - Перелік НП(С)БОДС, які розроблено на базі МСБОДС [19]

НП(С)БОДС		МСБОДС	
№	Назва	№	Назва
101	«Подання фінансової звітності»	1	«Подання фінансової звітності»
		2	«Звіт про рух грошових коштів»
		14	«Події після дати звітності»
		24	«Представлення у фінансових звітах інформації про виконання бюджетів»
102	«Консолідована фінансова звітність»	35	«Консолідована фінансова звітність»
103	«Фінансова звітність за сегментами»	18	«Звітність за сегментами»
104	«Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»	10	«Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»
121	«Основні засоби»	17	«Основні засоби»
122	«Нематеріальні активи»	31	«Нематеріальні активи»
123	«Запаси»	12	«Запаси»
124	«Доходи»	9	«Дохід від операцій обміну»
		23	«Дохід від необмінних операцій (податки та трансферти)»
125	«Зміни облікових оцінок і виправлення помилок»	3	«Чистий надлишок або дефіцит за період, суттєві помилки та зміни в обліковій політиці»
126	«Оренда»	13	«Оренда»
127	«Зменшення корисності активів»	21	«Зменшення корисності активів, які не генерують грошові кошти»
		26	«Зменшення корисності активів, які генерують грошові кошти»
128	«Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи»	19	«Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи»
129	«Інвестиційна нерухомість»	16	«Інвестиційна нерухомість»
130	«Вплив змін валютних курсів»	4	«Вплив змін валютних курсів»
131	«Будівельні контракти»	11	«Будівельні контракти»
132	«Виплати працівникам»	25	«Виплати працівникам»
133	«Фінансові інвестиції»	36	«Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства»
		37	«Спільні угоди»
134	«Фінансові інструменти»	28	«Фінансові інструменти: подання інформації»
		29	«Фінансові інструменти: визнання та оцінка»
		30	«Фінансові інструменти: розкриття інформації»
135	«Витрати»	5	«Витрати на позику»
136*	«Біологічні активи»*	27*	«Сільське господарство»*

*Доповнено автором

Окремо регламентується обсяг і зміст приміток до фінансової звітності, що дають розширене роз'яснення основних показників і дозволяють глибше оцінити фінансовий стан установи.

Формування балансу суб'єкта державного сектора здійснюється відповідно до принципів бухгалтерського обліку, серед яких принцип повного висвітлення, що передбачає відображення всіх активів, зобов'язань та власного капіталу; принцип автономності, згідно з яким кожна установа складає баланс окремо; принцип безперервності діяльності, що виходить із припущення про продовження функціонування установи; принцип обачності, який вимагає врахування можливих ризиків та втрат при оцінці активів і зобов'язань; а також принцип періодичності, що визначає складання балансу на встановлені звітні дати. Особливістю державного сектора є необхідність відображення у балансі не лише комерційних операцій, а й бюджетних асигнувань, трансфертів та цільового фінансування.

Формування фінансової звітності, зокрема Балансу є фінальною стадією облікового процесу, а тому інформація, яка формується на цьому етапі залежить від усього процесного ланцюжка, а саме від виявлення, вимірювання, реєстрації до накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації. А тому суттєвим елементом нормативного забезпечення формування звітності, зокрема балансу є вимоги до документування всіх господарських операцій. Законодавство встановлює правила складання та зберігання первинних документів, порядок проведення інвентаризації, алгоритми узгодження та затвердження господарських рішень, регламентує відповідальність посадових осіб за достовірність документальних даних. Кожна операція повинна бути підтверджена документально, оскільки саме первинні документи є джерелом формування облікових записів і звітних показників.

Організація бухгалтерського обліку і формування звітності передбачає чітку структуру відповідальності. Керівник установи відповідає за організацію облікової політики, дотримання нормативних вимог і забезпечення умов для ведення бухгалтерського обліку. Головний бухгалтер здійснює методичне керівництво обліковим процесом, контролює достовірність відображення операцій, готує

фінансову звітність і відповідає за її правильність. Структурні підрозділи забезпечують своєчасне подання первинних документів і дотримання фінансових процедур.

Нормативна база регулює також порядок подання звітності та її терміни. Фінансова звітність подається щомісячно, щоквартально та щорічно залежно від виду документів. Окремо регламентується подання звітності до органів Державної казначейської служби, департаментів соціального захисту, органів місцевої влади та інших суб'єктів управління. Вимоги до електронного формату звітності та використання електронного підпису також визначаються нормативними актами.

Важливою складовою нормативної системи є вимоги щодо внутрішнього фінансового контролю та аудиту. Вони спрямовані на попередження порушень бюджетної дисципліни, контроль за правильністю ведення обліку, перевірку ефективності використання коштів та дотримання процедур. Нормативні документи передбачають створення системи внутрішнього контролю, яка охоплює перевірку цільового використання коштів, контроль за проведенням закупівель, веденням реєстрів, списанням активів, правильністю нарахування заробітної плати та інших фінансових операцій.

Зовнішній контроль здійснюється органами державного фінансового аудиту, Державною казначейською службою, Рахунковою палатою та іншими контролюючими органами. Нормативні акти надають цим органам повноваження перевіряти звітність, вимагати документи, отримувати пояснення та формувати висновки щодо дотримання вимог законодавства.

Важливою тенденцією розвитку нормативної бази є її гармонізація з міжнародними стандартами обліку державного сектору (IPSAS). Це сприяє підвищенню прозорості фінансової інформації, запровадженню міжнародних підходів до оцінки активів, розширенню розкриття даних у примітках і запровадженню єдиної логіки розуміння фінансових показників. Сучасні реформи спрямовані також на цифровізацію процесів, автоматизацію обліку, інтеграцію звітності з інформаційними системами Казначейства та зменшення ризиків людського фактору.

Таким чином, нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності у державному секторі є багаторівневою, комплексною системою, що охоплює загальні законодавчі положення, спеціалізовані стандарти, методичні рекомендації, внутрішні регламенти й інструменти контролю. Її мета — забезпечити достовірність, прозорість, однозначність і порівнюваність фінансової інформації, яка є основою для управлінських рішень, контролю діяльності установ та підзвітності перед державою та громадськістю.

Особливість структури Балансу суб'єкта державного сектора полягає в тому, що активи класифікуються на нефінансові (основні засоби, нематеріальні активи, незавершене капітальне будівництво) та фінансові (кошти, дебіторська заборгованість), що відображає специфіку управління державним майном. Власний капітал включає внесений державою капітал, капітал у дооцінках, резерви та фінансовий результат виконання кошторису, що відображає джерела фінансування діяльності. Формування Балансу суб'єкта державного сектора здійснюється на основі принципу виконання бюджетних програм, а не отримання економічної вигоди. В оцінці активів можуть виникати складнощі, пов'язані з відсутністю ринкової вартості у деяких об'єктів [22].

У процесі формування Балансу суб'єктами державного сектора виникає низка проблематичних аспектів, пов'язаних як з методологією обліку, так і з організацією процесу. Ці проблеми часто призводять до того, що фінансова звітність не завжди відображає реальний фінансовий стан установи. Основні проблемні аспекти можна поділити на три групи: проблеми методології та оцінки, організаційні проблеми та проблеми внутрішнього контролю.

Перша група проблемних питань включає питання оцінки активів, узгодження показників фінансової та бюджетної звітності, класифікації та визнання об'єктів обліку, аналітичних можливостей Балансу. В процесі формування Балансу, особливо у складі річної фінансової звітності часто виникає складність достовірної оцінки нефінансових активів (наприклад, землі, будівель, об'єктів інфраструктури), що спричиняється відсутністю активних ринків. Незважаючи на впровадження НП(С)БОДС, існує потреба одночасно складати і фінансову (для відображення

майнового стану), і бюджетну звітність (для контролю за виконанням кошторису), що створює дублювання роботи та іноді призводить до неузгодженості даних. Виникають проблеми з правильною класифікацією окремих господарських операцій та об'єктів обліку (наприклад розмежування капітальних та поточних видатків, визнання умовних зобов'язань), що безпосередньо впливає на статті Балансу. Існуючі форми звітності не завжди повною мірою задовольняють потреби аналізу ефективності використання державних коштів та управління активами [22].

Друга група проблемних питань - це питання, пов'язані з організацією облікових процесів, а саме з низькою кваліфікацією персоналу, коли працівники не мають достатнього рівня знань та досвіду для роботи з новими нормативними документами або змінами до діючих, - це може призводити до помилок у звітності; проблеми з програмним забезпеченням (відсутність оновлень, кваліфікованого обслуговування) часто ускладнюють процес автоматизації обліку та формування звітності, що підвищує ризик помилок через людський фактор. Крім того, в умовах воєнного часу виникають додаткові виклики, такі як документування втрат активів, облік допомоги, робота в умовах непередбачуваності, в тому числі витрат та фізичних руйнувань, відсутність електроенергії та втрати робочого часу, все це ускладнює збір та узагальнення достовірної інформації в процесі формування Балансу. Часті зміни до нормативно-правових актів вимагають постійної адаптації та оновлення знань бухгалтерів.

Третя група проблемних питань – це проблеми функціонування системи внутрішнього контролю в організації, яка покликана забезпечити достовірність первинних даних, оскільки якість інформації у Балансі залежить від достовірності первинних документів, з яких формуються облікові дані. Помилки на етапі первинного обліку (наприклад, неправильне або несвоєчасне подання інформації) безпосередньо впливають на кінцеві показники. Відсутність ефективної системи внутрішнього контролю в установах державного сектора може призводити до виявлення помилок вже після подання звітності, що також сприяє формуванню недостовірних даних у Балансі.

Вирішення низки наведених вище проблем потребує комплексного підходу, включаючи підвищення кваліфікації бухгалтерів, вдосконалення методологічної бази та забезпечення належного технічного й програмного забезпечення. Це пов'язане з тим, що Баланс є основним джерелом інформації про те, яке майно (активи) знаходиться в розпорядженні держави чи територіальної громади та за рахунок яких джерел (зобов'язання, капітал) воно було придбане. Це фундаментальна умова прозорості публічних фінансів. Якісна звітність дозволяє оцінити ефективність використання бюджетних коштів, що є критично важливим для забезпечення довіри міжнародних партнерів та інвесторів, особливо в період залучення значних обсягів фінансової допомоги на відновлення країни., можливість керівництву суб'єкта державного сектора та органам управління, яким він підпорядковується (міністерствам, місцевим радам) бачити реальну картину наявності та стану активів, що необхідно для планування ремонтів, модернізації або відчуження зайвого майна.

1.3 Показники та методи оцінки фінансового стану суб'єкта державного сектора

Оцінка фінансового стану державних установ є важливою складовою системи державного фінансового контролю та підзвітності, спрямованою на забезпечення ефективного, раціонального та цільового використання бюджетних коштів. На відміну від суб'єктів ринкової економіки, діяльність яких орієнтована на отримання прибутку, установи державного сектору функціонують для виконання соціальних, адміністративних і суспільно важливих завдань. Тому система фінансового аналізу державних установ має іншу логіку, набір індикаторів та методів, зорієнтованих не на рентабельність, а на стабільність, результативність і законність.

Аналіз фінансового стану є складовою фінансового аналізу підприємства (установи, організації) та зазвичай включає в себе чотири основні блоки:

- аналіз динаміки складу та структури балансу;
- аналіз ліквідності балансу;
- аналіз відносних показників фінансового стану;
- аналіз руху грошових коштів.

Аналіз фінансового стану базується на даних фінансової та бюджетної звітності, зокрема на даних балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал, кошторисі та звітах про його виконання.

В процесі здійснення фінансового аналізу взагалі та аналізу фінансового стану зокрема використовуються методи: горизонтальний (динамічний), вертикальний (структурний), трендовий, порівняльний, факторний, маржинальний; аналізу відносних показників; аналізу ефективності використання бюджетних коштів.

Перелік методів аналізу фінансового стану, їх визначення, призначення та результати застосування, наведені в таблиці 1.4. Методи наведені в таблиці можуть використовуватися як окремо, так і в комплексі. Наприклад трендовий метод, який передбачає аналіз зміни показників за певний період часу з метою виявлення певних трендів включає в себе елементи горизонтального (часового) аналізу та може застосовуватися в процесі аналізу відносних показників.

У своїй праці Яришко О.В. та Ткаченко Є.Ю. наводять перелік типів факторного аналізу та здійснюють їх коротку характеристику, зокрема серед них такі: детермінований та стохастичний; одноступеневий і багатоступеневий; статичний і динамічний; ретроспективний і перспективний (прогнозний); аналіз від загального до окремого та навпаки [52].

Аналіз балансу є важливим інструментом оцінки фінансового стану установи, оскільки дає узагальнену характеристику її майна, зобов'язань і джерел їх формування. Він дозволяє визначити рівень фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, а також виявити зміни у складі й структурі активів і пасивів.

Таблиця 1.4 - Методи аналізу фінансового стану*.

Метод аналізу	Сутність та характеристика	Призначення та результати застосування
Горизонтальний (часовий) аналіз	Порівняння кожної позиції фінансової звітності з показниками попереднього періоду або з плановими (нормативними) значеннями. Дозволяє виявити динаміку змін показників.	Виявлення відхилень фактичних показників від планових, аналіз причин цих відхилень, оцінка ролі бюджетного фінансування за загальним і спеціальним фондами, формування рекомендацій щодо коригування фінансової діяльності.
Вертикальний (структурний) аналіз	Визначення структури фінансових показників шляхом розрахунку питомої ваги окремих статей у загальному підсумку.	Оцінка структури активів, зобов'язань, доходів і витрат; визначення найбільш вагомих складових Балансу та Кошторису, аналіз впливу окремих елементів на кінцевий фінансовий результат.
Трендовий аналіз	Порівняння показників фінансової звітності за ряд попередніх періодів з метою визначення основної тенденції (тренду) їх зміни.	Прогнозування майбутніх значень фінансових показників, оцінка перспектив фінансового стану бюджетної організації, визначення довгострокових тенденцій розвитку.
Порівняльний аналіз	Порівняння фінансових показників організації з показниками інших організацій, середньогалузевими значеннями або між структурними підрозділами.	Оцінка конкурентної позиції організації, виявлення відхилень від середньогалузевих показників, пошук резервів підвищення ефективності фінансової діяльності та внутрішньогосподарських можливостей.
Факторний аналіз	Дослідження впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних моделей.	Визначення причин зміни фінансових результатів, кількісна оцінка впливу факторів, обґрунтування управлінських рішень.
Маржинальний аналіз	Аналіз взаємозв'язку між обсягом наданих послуг, собівартістю, доходами та поділом витрат на постійні і змінні.	Обґрунтування управлінських рішень, оцінка ефективності діяльності, визначення оптимального обсягу послуг та контролю витрат.
Аналіз відносних показників (коефіцієнтів)	Розрахунок співвідношень між окремими статтями фінансової звітності або між показниками різних форм звітності.	Оцінка фінансової стійкості, ліквідності, ефективності використання ресурсів, виявлення взаємозв'язків між фінансовими показниками.
Аналіз ефективності використання бюджетних коштів	Комплексний метод оцінювання результативності, економності та цільового використання бюджетних коштів шляхом зіставлення обсягу отриманих результатів із сумою використаних ресурсів. Базується на поєднанні горизонтального, вертикального, факторного та коефіцієнтного аналізу	Визначення рівня досягнення запланованих результатів бюджетних програм, виявлення неефективних витрат, оцінка економності та результативності використання бюджетних коштів, формування управлінських рішень щодо підвищення ефективності фінансово-бюджетної діяльності.

*Сформовано автором на основі [28, 29, 52]

За допомогою аналізу балансу можна своєчасно виявити негативні тенденції та фактори, що впливають на фінансову діяльність. Результати аналізу слугують інформаційною основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Особливо важливим аналіз балансу є для суб'єктів державного сектору, оскільки він сприяє контролю за ефективним і цільовим використанням бюджетних коштів. Горизонтальний і вертикальний аналізи є взаємодоповнюючими методами дослідження складу та структури балансу: горизонтальний аналіз відображає динаміку змін, а вертикальний — структуру та пропорції балансових показників. Їх комплексне застосування забезпечує всебічну оцінку фінансового стану суб'єкта державного сектору та підвищує обґрунтованість управлінських рішень.

Аналіз ліквідності балансу, наступна складова аналізу фінансового стану, має важливе значення для оцінки здатності установи своєчасно виконувати свої поточні зобов'язання. Він дає змогу визначити ступінь відповідності між активами та зобов'язаннями за строками їх погашення. На основі цього аналізу оцінюється рівень платоспроможності та фінансової стійкості установи. Аналіз ліквідності дозволяє виявити дефіцит або надлишок оборотних активів, що впливає на ефективність фінансової діяльності. Результати такого аналізу є підґрунтям для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації структури активів і зобов'язань. Для суб'єктів державного сектору аналіз ліквідності балансу є особливо важливим з огляду на необхідність забезпечення безперервного виконання бюджетних зобов'язань і фінансової дисципліни.

Аналіз відносних показників дозволяє здійснити комплексну оцінку фінансового стану установи, поєднуючи інформацію про її ліквідність, стійкість, активність та ефективність діяльності. Його застосування є необхідною умовою якісного фінансового аналізу та ефективного управління фінансовими ресурсами.

Основними групами відносних показників фінансового стану є показники: ліквідності (платоспроможності), фінансової стійкості, ділової активності (оборотності), ефективності (результативності) діяльності. На основі досліджуваних джерел [27, 28, 43, 48, 52] сформуємо зведену таблицю відносних показників аналізу фінансового стану за групами призначення в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 - Відносні показників аналізу фінансового стану за призначенням*

Назва показника	Формула розрахунку	Характеристика	Нормативне значення
Показники ліквідності			
Коефіцієнт загальної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	Показує здатність установи погашати поточні зобов'язання за рахунок усіх оборотних активів	$\geq 1,0-2,0$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	Характеризує можливість погашення зобов'язань за рахунок найбільш ліквідних активів	$\geq 0,7-1,0$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	Відображає частку зобов'язань, яка може бути погашена негайно	$\geq 0,2-0,25$
Показники фінансової стійкості			
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Валюта балансу	Показує частку власного капіталу в загальній сумі активів	$\geq 0,5$
Коефіцієнт фінансової залежності	Зобов'язання / Валюта балансу	Характеризує залежність установи від залучених коштів	$\leq 0,5$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні оборотні кошти / Власний капітал	Показник показує, яке частина власного капіталу використовується для фінансування по точної діяльності	$\geq 0,1$
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	Зобов'язання / Власний капітал	Відображає ступінь фінансового ризику	$\leq 1,0$
Показники ділової активності (оборотності)			
Коефіцієнт оборотності активів	Доходи / Середня вартість активів	Показує ефективність використання всіх активів установи	Зростання в динаміці
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Доходи / Середня дебіторська заборгованість	Характеризує швидкість погашення дебіторської заборгованості	Зростання в динаміці
Тривалість одного обороту	1 / Коефіцієнт оборотності	Показує середню тривалість перебування активів в обігу	Скорочення
Показники ефективності (результативності)			
Коефіцієнт ефективності використання бюджетних коштів	Результат (обсяг послуг) / Видатки	Відображає співвідношення отриманого результату та витрачених ресурсів	> 1 або зростання
Коефіцієнт економності	Фактичні видатки / Планові видатки	Показує рівень дотримання бюджетних призначень	$\leq 1,0$

*Сформовано автором на основі [27,28,43,48,52]

Показники ліквідності (платоспроможності) характеризують здатність установи своєчасно погашати свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних

активів. До цієї групи належать коефіцієнти загальної, швидкої та абсолютної ліквідності. Вони відображають рівень платоспроможності установи в короткостроковому періоді. Ліквідність є одним із найважливіших показників, оскільки відображає здатність установи покривати свої короткострокові зобов'язання. У державному секторі це особливо важливо, адже недостатня ліквідність може призвести до затримок виплат заробітної плати, оплати енергоносіїв та інших соціально значущих видатків. Належний рівень ліквідності є ознакою стабільності та ефективного фінансового планування.

Показники фінансової стійкості відображають структуру джерел фінансування та залежність установи від залучених коштів. За їх допомогою оцінюється співвідношення власного капіталу і зобов'язань, рівень автономії та фінансової незалежності. Ці показники характеризують довгострокову стабільність фінансового. Для державних установ фінансова стійкість визначається співвідношенням власного капіталу до зобов'язань, а також структурою джерел фінансування. У державному секторі нормою є домінування власного капіталу над зобов'язаннями, що відображає стабільність і контрольованість фінансових процесів.

Показники ділової активності (оборотності) показують ефективність використання активів і ресурсів установи. Вони відображають швидкість обігу оборотних активів, дебіторської заборгованості та інших елементів майна. Зростання показників оборотності свідчить про раціональне використання ресурсів.

Показники ефективності (результативності) діяльності характеризують співвідношення отриманих результатів і використаних ресурсів. У суб'єктах державного сектору ці показники застосовуються для оцінки економності, результативності та ефективності використання бюджетних коштів. Вони є основою аналізу виконання бюджетних програм. Але ключовим індикатором результативності є додержання затвердженого кошторису. Крім наведених в таблиці 1.5 показників аналіз ефективності (результативності) охоплює: повноту освоєння бюджетних призначень; відповідність фактичних видатків економічній

класифікації; динаміку та структуру видатків; причини відхилень від планових показників; рівень економності використання ресурсів. Невикористання бюджетних коштів свідчить про недостатнє планування, тоді як перевищення витрат — про порушення бюджетної дисципліни.

Особливе значення має аналіз структури та стану активів. Оскільки державні установи володіють значним обсягом основних засобів, важливо оцінити: рівень їх зносу; коефіцієнт оновлення; динаміку вибуття; ступінь модернізації; ефективність використання. Показники ефективності використання основних засобів дозволяють визначити, чи достатньо матеріально-технічна база відповідає потребам установи, чи є необхідність у інвестиціях або капітальних ремонтах. Оцінка дебіторської і кредиторської заборгованості дає змогу виявити проблеми з розрахунками, визначити ризики зростання прострочених зобов'язань та оцінити ефективність фінансового менеджменту. Основні показники: частка простроченої заборгованості; динаміка розрахунків із постачальниками; структура дебіторської заборгованості; співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості. Зростання заборгованості є сигналом нераціонального управління фінансами та потребує негайних управлінських рішень.

Оскільки метою діяльності державних установ є надання послуг, ефективність оцінюється не лише фінансово, а й з урахуванням соціального ефекту. До таких показників належать: співвідношення адміністративних і операційних видатків; рівень забезпечення потреб клієнтів; досягнення затверджених показників програм; показники якості наданих послуг; економність, дієвість і результативність діяльності. Аналіз ефективності дає змогу оцінити, чи відповідає діяльність установи її соціальній місії та стратегічним цілям. У державному секторі також важливим є аудит ефективності, який дає змогу оцінити системність, прозорість і раціональність фінансових потоків.

2 ФОРМУВАННЯ БАЛАНСУ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ САМЧИКІВСЬКОГО БУДИНКУ-ІНТЕРНАТУ ДЛЯ ГРОМАДЯН ПОХИЛОГО ВІКУ ТА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

2.1 Організаційна структура та загальна характеристика діяльності Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Самчиківський будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю є бюджетною соціально-медичною установою загального типу, діяльність якої спрямована на забезпечення належного догляду, проживання, медичного обслуговування та соціальної підтримки людей похилого віку та осіб з інвалідністю. Установа працює на підставі статуту та належить до мережі закладів соціального захисту населення.

Установа є комунальною організацією соціального спрямування, що фінансується з місцевого бюджету та підпорядковується Міністерству соціальної політики України.

Будинок-інтернат забезпечує своїх підопічних житлом, харчуванням, медичним наглядом, засобами для пересування, предметами побуту, засобами гігієни, одягом та взуттям. Підопічним створюються умови для цілодобового догляду, лікування, реабілітації та соціальної адаптації. Заклад розрахований на 50 ліжкомісць.

Основними напрямками діяльності закладу є:

- забезпечення підопічних житловими умовами та доглядом;
- надання медичних послуг та профілактичних оглядів;
- організація повноцінного харчування;
- здійснення соціальної роботи, психологічної підтримки та адаптації;
- організація культурно-побутових заходів;

- створення безпечних та комфортних умов проживання.

Протягом останніх років установа активно модернізує матеріально-технічну базу: проводяться поточні та капітальні ремонти, оновлюються меблі, інвентар, обладнання, покращуються умови проживання та харчування мешканців.

Розглянемо організаційну структуру Самчиківського будинку-інтернату на основі штатного розпису установи (додаток А). Організаційна структура Самчиківського будинку-інтернату побудована за ієрархічно-функціональним принципом та охоплює декілька ключових підрозділів. Така структура забезпечує чіткий розподіл обов'язків, відповідальності та взаємодії між усіма працівниками.

Адміністрація установи здійснює загальне керівництво закладом, відповідає за організацію роботи, дотримання законодавства, координацію діяльності підрозділів та забезпечення належних умов проживання підопічних.

Відділ бухгалтерського обліку складається з двох бухгалтерів на чолі з головним бухгалтером та відповідає за ведення бухгалтерського обліку, оформлення фінансових документів, складання фінансової та бюджетної звітності, контроль за використанням бюджетних коштів, цільове й ефективне витрачання ресурсів.

Медична служба складається з медичної сестри та молодших медичних працівників, медичний персонал здійснює медичний огляд, лікування, контроль за станом здоров'я підопічних, надання необхідних медикаментів, ведення медичної документації, організацію консультацій та супровід до закладів охорони здоров'я.

До соціально-побутового підрозділу належать: молодші медичні сестри з догляду; працівники харчоблоку; працівники пральні; прибиральники; працівники господарського обслуговування. Цей підрозділ щодня забезпечує догляд за підопічними, підтримання чистоти, організацію харчування, пральні послуги та побутовий комфорт.

Господарська служба забезпечує утримання будівель, ремонт приміщень та обладнання, транспортні послуги й безперебійну роботу всіх технічних систем закладу та складається з завідувача господарством, робітників з ремонту, водія та технічного персоналу.

Фінансове забезпечення Самчиківського будинку-інтернату здійснюється відповідно до бюджетного законодавства України та має змішану структуру, що включає як кошти загального фонду обласного бюджету, так і надходження спеціального фонду. Така система фінансування дозволяє забезпечувати стабільну роботу установи, покриття основних потреб підопічних, утримання персоналу та розвиток матеріально-технічної бази.

Основним джерелом фінансового забезпечення загального фонду є кошти обласного бюджету, які спрямовуються на покриття базових та першочергових видатків, зокрема: оплату праці працівників із нарахуваннями; придбання продуктів харчування; медикаменти та медичні вироби; комунальні послуги та енергоносії; витрати на утримання приміщень; виплату підопічним необхідних соціальних гарантій.

Кошти загального фонду є стабільними та формують основу фінансової діяльності установи, забезпечуючи безперервність роботи.

Спеціальний фонд формується за рахунок: благодійних внесків; гуманітарної допомоги; коштів від надання дозволених платних послуг (наприклад, перукарські послуги, дрібний побутовий ремонт для мешканців); доходів від реалізації списаного майна чи вторинної сировини; грантових або проєктних надходжень (за наявності).

Ці кошти мають цільовий характер і використовуються переважно для розвитку закладу, модернізації обладнання, ремонту приміщень та покращення умов проживання. Напрямки витрат відображені на рис.2.1

Оскільки будинок-інтернат має цілодобовий режим роботи, значну частину бюджету становлять видатки на оплату праці медичного, соціального, технічного й адміністративного персоналу. Вони включають: оклади, надбавки та доплати; премії; індексацію; єдиний соціальний внесок.

Витрати на харчування підопічних також відіграють важливу роль у функціонуванні установи. Кошти спрямовуються на закупівлю продуктів харчування відповідно до встановлених норм: підопічним забезпечується чотириразове харчування з урахуванням стану здоров'я, віку та медичних показань.

Медичне обслуговування включає закупівлю: медикаментів; перев'язувальних матеріалів; засобів гігієни; медичного інвентарю; витратних матеріалів для процедур.

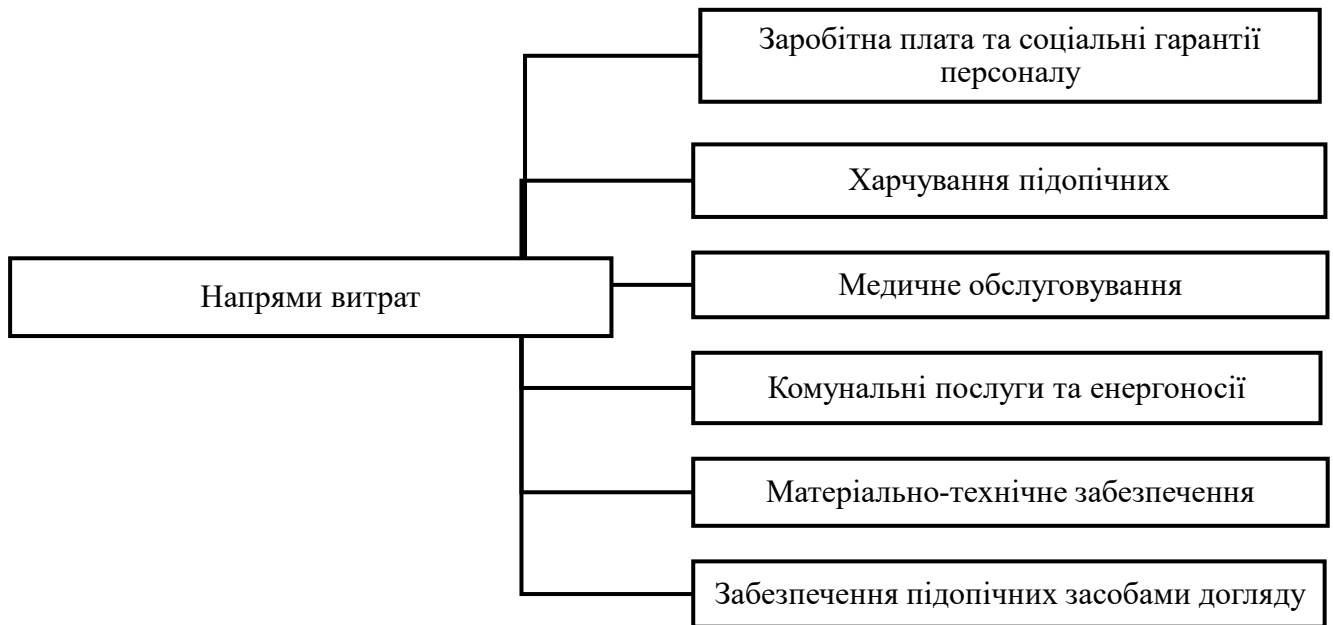

Рисунок 2.1 – Напрями витрат Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

Витрати на комунальні послуги та енергоносії включають: водопостачання та водовідведення; електроенергію; природний газ; опалення; послуги з вивезення відходів; інші комунальні витрати.

До матеріально-технічного забезпечення належать витрати на: ремонт приміщень (поточний та капітальний); закупівлю меблів; оновлення побутової техніки; модернізацію обладнання; утримання транспортних засобів; господарські товари.

Забезпечення підопічних засобами догляду, до цього переліку входять: постільна білизна; одяг та взуття; засоби особистої гігієни; підгузки та вбиральні засоби; реабілітаційні засоби (ходунки, інвалідні візки тощо).

Фінансові ресурси закладу використовуються відповідно до кошторису та цільового призначення. Установа демонструє: відсутність простроченої

кредиторської заборгованості; дотримання бюджетної дисципліни; раціональне та економне використання ресурсів; системне оновлення матеріальної бази; прозорість та контрольованість фінансових процесів. Особливо важливим є те, що протягом останніх років спостерігається зростання обсягів капітальних інвестицій та покращення інфраструктури, що свідчить про підвищення якості надання соціальних послуг.

На основі даних Звіту про фінансові результати за 2023-2024 рр. (додатки Б та В) проаналізуємо структуру та динаміку доходів і витрат Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз доходів та витрат Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

Показники	Сума за звітний період, тис. грн			Питома вага			Темпи росту,%		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2024/2022
Доходи від обмінних операцій									
Бюджетні асигнування	4711,1	5784,4	6610,9	92,79	95,27	96,08	122,78	114,29	140,33
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	366,2	287,5	269,6	7,21	4,73	3,92	78,51	93,78	73,63
Усього доходів від обмінних операцій	5077,2	6071,9	6880,5	77,08	81,50	81,28	119,59	113,32	135,52
Доходи від необмінних операцій	1509,6	1378,2	1584,8	22,92	18,50	18,72	91,30	114,99	104,98
Усього доходів	6586,8	7450,0	8465,3	100,00	101,00	102,00	113,11	113,63	128,52
Витрати за обмінними операціями									
Витрати на виконання бюджетних програм	4507,6	5774,6	8238,2	72,57	81,24	96,73	128,11	142,66	182,76
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	1703,3	1333,8	278,9	27,42	18,76	3,27	78,31	20,91	16,37
Інші витрати за обмінними операціями	0,3			0,00	0,00	0,00	0,00		0,00
Усього витрат за обмінними операціями	6211,3	7108,4	8517,1	100,00	100,00	100,00	114,44	119,82	137,12
Витрат за необмінними операціями									
Усього витрат	6211,3	7108,4	8517,1	100,00	101,00	102,00	114,44	119,82	137,12
Профіцит/дефіцит за звітний період	375,5	341,6	-51,8				90,97	-15,17	-13,80

Аналіз фінансових показників за 2022–2024 роки демонструє загальну тенденцію до збільшення фінансування діяльності установи, зростання залежності від бюджетного фінансування та зміну фінансового результату на дефіцитний у 2024 році. Аналіз динаміки та структури доходів показує, що загальний обсяг доходів установи стабільно зростає. Сума доходів збільшилася з 6586,8 тис. грн у 2022 році до 8465,3 тис. грн у 2024 році, темп росту цього показника за три роки склав 128,52%. Бюджетні асигнування є основним джерелом доходів установи. Лівову частку надходжень становлять бюджетні кошти. Їх обсяг зріс з 4711,1 тис. грн до 6610,9 тис. грн. Питома вага бюджетних асигнувань у структурі доходів від обмінних операцій збільшилася з 92,79% до 96,08%. Це свідчить про посилення залежності закладу від державного фінансування та спостерігається негативна динаміка доходів від надання платних послуг. Їх обсяг зменшився з 366,2 тис. грн у 2022 році до 269,6 тис. грн у 2024 році, зниження доходів сукупно за 2 роки відбулося на 26,37%. Доходи від необмінних операцій, які включають благодійну та гуманітарну допомогу, також є важливою складовою та становлять близько 18-22% від загального доходу установи, у 2024 році їх сума склала 1584,8 тис. грн.

Що стосується аналізу динаміки та структури витрат, то перше про що потрібно сказати, це їх зростання, яке є швидшим, ніж зростання доходів, особливо у 2024 році. Загалом витрати зросли з 6211,3 тис. грн у 2022 році до 8517,1 тис. грн у 2024 році. Темп росту витрат за весь період склав 137,12%, що перевищує темп росту доходів (128,52%). Витрати на виконання бюджетних програм є основною статтею витрат, яка показала стрімкий ріст — майже вдвічі (+82,76%) за 3 роки, досягнувши 8238,2 тис. грн у 2024 році. Аналіз структурних зміни свідчить про те, що частка витрат на виконання бюджетних програм зросла з 72,57% до 96,73% від усіх витрат за обмінними операціями. Водночас витрати на надання послуг (собівартість платних послуг) різко впали з 1703,3 тис. грн до 278,9 тис. грн., що частково пояснюється зменшенням їх обсягу.

Найважливішим показником є зміна фінансового сальдо: протягом 2022–2023 років установа працювала з профіцитом (перевищенням доходів над витратами). У

2022 році профіцит склав 375,5 тис. грн, у 2023 — 341,6 тис. грн. Проте у 2024 році зафіксовано дефіцит у розмірі -51,8 тис. грн.

Загалом дані таблиці 2.1 свідчать про те, що Самчиківський будинок-інтернат у 2024 році значно активізував свою діяльність за рахунок бюджетних коштів, що призвело до суттєвого зростання витрат. Перехід від профіциту до невеликого дефіциту є контрольованим та пояснюється специфікою бюджетного фінансування та проведенням поряд з капітальним поточного ремонту. Однак зниження доходів від власних послуг потребує уваги керівництва для диверсифікації джерел фінансування Самчиківський будинок-інтернат є неприбутковою бюджетною установою, тому його доходи формуються за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, а також благодійних внесків. Доходи визнаються в момент їх надходження на рахунки установи. Витрати здійснюються відповідно до затвердженого кошторису доходів і видатків та відображаються за фактом виконання господарських операцій. Такий підхід забезпечує прозорість і підзвітність у використанні бюджетних ресурсів.

В таблиці 2.2 проведемо більш детальний аналіз витрат за економічними елементами на основі даних Звіту про фінансові результати за 2023-2024 рр. (додатки Б та В), щоб краще зрозуміти їх характер та вплив на результат діяльності установи.

Таблиця 2.2 - Аналіз витрат Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю за економічними елементами.

Показники	Сума за звітний період, тис. грн			Питома вага			Темпи росту,%		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2024/2022
Витрати на оплату праці	2679,8	2613,5	3471,8	43,14	36,77	40,76	97,53	132,84	129,55
Відрахування на соціальні заходи	541,2	537,7	708,8	8,71	7,56	8,32	99,35	131,83	130,98
Матеріальні витрати	2924,8	3799,7	4069,6	47,09	53,45	47,78	129,92	107,10	139,14
Амортизація	65,2	157,5	266,9	1,05	2,22	3,13	241,59	169,42	409,30
Інші витрати	0,3			0,00	0,00	0,00	0,00		
Всього витрат	6211,3	7108,4	8517,1	100,00	100,00	100,00	114,44	119,82	137,12

Аналіз фінансових показників за 2022–2024 роки демонструє загальну тенденцію до збільшення фінансування діяльності установи, зростання залежності від бюджетного фінансування та зміну фінансового результату на дефіцитний у 2024 році. Аналіз динаміки та структури доходів показує, що загальний обсяг доходів установи стабільно зростає. Сума доходів збільшилася з 6586,8 тис. грн у 2022 році до 8465,3 тис. грн у 2024 році, темп росту цього показника за три роки склав 128,52%. Бюджетні асигнування є основним джерелом доходів установи. Лівову частку надходжень становлять бюджетні кошти. Їх обсяг зріс з 4711,1 тис. грн до 6610,9 тис. грн. Питома вага бюджетних асигнувань у структурі доходів від обмінних операцій збільшилася з 92,79% до 96,08%. Це свідчить про посилення залежності закладу від державного фінансування та спостерігається негативна динаміка доходів від надання платних послуг. Їх обсяг зменшився з 366,2 тис. грн у 2022 році до 269,6 тис. грн у 2024 році, зниження доходів сукупно за 2 роки відбулося на 26,37%. Доходи від необмінних операцій, які включають благодійну та гуманітарну допомогу, також є важливою складовою та становлять близько 18-22% від загального доходу установи, у 2024 році їх сума склала 1584,8 тис. грн.

Що стосується аналізу динаміки та структури витрат, то перше про що потрібно сказати, це їх зростання, яке є швидшим, ніж зростання доходів, особливо у 2024 році. Загалом витрати зросли з 6211,3 тис. грн у 2022 році до 8517,1 тис. грн у 2024 році. Темп росту витрат за весь період склав 137,12%, що перевищує темп росту доходів (128,52%). Витрати на виконання бюджетних програм є основною статтею витрат, яка показала стрімкий ріст — майже вдвічі (+82,76%) за 3 роки, досягнувши 8238,2 тис. грн у 2024 році. Аналіз структурних зміни свідчить про те, що частка витрат на виконання бюджетних програм зросла з 72,57% до 96,73% від усіх витрат за обмінними операціями. Водночас витрати на надання послуг (собівартість платних послуг) різко впали з 1703,3 тис. грн до 278,9 тис. грн., що частково пояснюється зменшенням їх обсягу.

Найважливішим показником є зміна фінансового сальдо: протягом 2022–2023 років установа працювала з профіцитом (перевищенням доходів над витратами). У

2022 році профіцит склав 375,5 тис. грн, у 2023 — 341,6 тис. грн. Проте у 2024 році зафіксовано дефіцит у розмірі -51,8 тис. грн.

Загалом дані таблиці 2.2 свідчать про те, що Самчиківський будинок-інтернат у 2024 році значно активізував свою діяльність за рахунок бюджетних коштів, що призвело до суттєвого зростання витрат. Перехід від профіциту до невеликого дефіциту є контрольованим та пояснюється специфікою бюджетного фінансування та проведенням поряд з капітальним поточного ремонту. Однак зниження доходів від власних послуг потребує уваги керівництва для диверсифікації джерел фінансування Самчиківський будинок-інтернат є неприбутковою бюджетною установою, тому його доходи формуються за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, а також благодійних внесків. Доходи визнаються в момент їх надходження на рахунки установи. Витрати здійснюються відповідно до затвердженого кошторису доходів і видатків та відображаються за фактом виконання господарських операцій. Такий підхід забезпечує прозорість і підзвітність у використанні бюджетних ресурсів.

В таблиці 2.3 проведемо більш детальний аналіз витрат за економічними елементами на основі даних Звіту про фінансові результати за 2023-2024 рр. (додатки Б та В), щоб краще зрозуміти їх характер та вплив на результат діяльності установи.

Аналіз трудових ресурсів та оплати праці свідчить про те, що кадрова ситуація в установі є стабільною, з позитивною динамікою оплати праці та продуктивності. Кількість працівників залишається майже незмінною — 28 осіб. Це свідчить про стабільність штату. Середньомісячна зарплата зросла з 8 271 грн у 2022 році до 10 332 грн у 2024 році (ріст на 24,9%). Цікаво, що у 2023 році спостерігався певний спад (до 7 778 грн), але у 2024 році ситуація значно покращилася. Показник продуктивності праці стабільно зростає. Виріток на одного працівника збільшився з 188 тис. грн у 2022 році до 245,7 тис. грн у 2024 (+30,68%).

Таблиця 2.3 – Аналіз основних показників діяльності Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Показники	Звітний період			Темпи росту, %		
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2024/2022
Дохід від обмінних операцій, тис. грн	5077220	6071858	6880525	119,59	113,32	135,52
Середньооблікова чисельність працюючих, осіб	27	28	28	103,70	100,00	103,70
Фонд оплати праці, тис. грн	2679819	2613503	3471831	97,53	132,84	129,55
Середньомісячна заробітна плата працівника, тис. грн	8271,05	7778,28	10332,83	94,04	132,84	124,93
Продуктивність праці працівника, тис. грн/ особу	188045	216852,1	245733	115,32	113,32	130,68
Залишкова вартість основних фондів, тис. грн	2143175	3858367	5935966	180,03	153,85	276,97
Первісна вартість основних фондів, тис. грн	3010633	4841346	7114778	160,81	146,96	236,32
Знос основних фондів, тис. грн	867458	982979	1178812	113,32	119,92	135,89
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	1919851	3000771	4897167	156,30	163,20	255,08
Фондовіддача	2,64459	2,023433	1,405001	76,51	69,44	53,13
Фондомісткість	0,37813	0,49421	0,711743	130,70	144,02	188,23
Фондоозброєність	71105,6	107170,4	174898,8	150,72	163,20	245,97
Придатність основних фондів,%	71,19	79,70	83,43	111,95	104,69	117,20
Зношеність основних фондів,%	28,81	20,30	16,57	70,47	81,60	57,50

Стан основних фондів (матеріально-технічна база) найбільш показова частина таблиці 2.3, яка ілюструє кардинальне оновлення. Стрімке зростання вартості фондів: первісна вартість основних фондів зросла у 2,36 рази (з 3 млн грн до 7,1 млн грн) та зростання залишкової вартості у 2,77 рази (з 2,1 млн грн до 5,9 млн грн), яке перевищує ріст первісної вартості, - є прямим підтвердженням того, що в установу було вкладено значні інвестиції (капітальний ремонт, оновлення обладнання). Зазначені тенденції підтверджуються змінами коефіцієнта зношеності основних фондів, який суттєво зменшився: з 28,81% у 2022 році до 16,57% у 2024 році, та, відповідно, коефіцієнта придатності, який зріс до 83,43%. Це дуже високий показник для бюджетної установи, який означає, що матеріальна база є новою та сучасною.

Через різке збільшення вартості активів змінилися показники фондовіддачі та фондоозброєності. Фондоозброєність зросла у 2,45 рази (з 71,1 тис. грн до 174,9 тис. грн на одного працівника), що означає, що персонал тепер забезпечений значно

кращим і дорожчим обладнанням для роботи. Фондовіддача знизилася з 2,64 до 1,40. Таке зниження є закономірним і не є негативним у даному контексті. Воно сталося тому, що темпи росту вартості основних засобів (+136%) значно випередили темпи росту доходів (+35%). Установа збільшила свої капітальні інвестиції, але це бюджетна установа, мета якої — якість послуг, а не генерація прибутку від цих активів.

Аналіз, здійснений у таблиці 2.3 засвідчує успішну модернізацію Самчиківського будинку-інтернату. За останні 3 роки установа перетворилася з закладу із середнім рівнем зносу (майже 30%) на сучасний об'єкт із рівнем придатності фондів понад 83%. Персонал забезпечений обладнанням, а рівень оплати праці та продуктивності демонструє позитивну динаміку.

Фінансова звітність складається відповідно до вимог Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі та подається до органів Державної казначейської служби України. Основними формами фінансової звітності є Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів та Звіти про надходження і використання коштів загального та спеціального фондів. Ведення бухгалтерського обліку та складання звітності здійснюється з дотриманням принципів повноти, послідовності, своєчасності й обачності.

2.2 Організація і методика формування та подання балансу Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» «бухгалтерський облік - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень», тобто формування балансу є фінальною стадією облікового процесу, а відповідно залежить від усіх попередніх[2]. Отже, важливо в процесі дослідження

організації та методики формування та подання балансу розглянути організацію облікової системи установи.

Організація облікової системи суб'єкта державного сектора, який досліджується включає:

- форму організації обліку – в досліджуваній установі це відділ бухгалтерського обліку, який складається з двох бухгалтерів на чолі з головним бухгалтером;

- наказ про облікову політику – який визначає методологічні засади ведення обліку та формування фінансової звітності, зокрема балансу, в установі.

- форму ведення бухгалтерського обліку – досліджувана установа використовує меморіально-ордерну форму;

- техніку ведення бухгалтерського обліку;

- графік документообігу.

Кожен суб'єкт господарювання розпочинається зі складання наказу про облікову політику.

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використання підприємством для складання та подання фінансової звітності, таке визначення облікової політики наведено в статті 1 "Визначення термінів" Закону України від 16.07.99 р. №996-XIV "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"[2].

Облікова політика Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю розроблена відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Бюджетного кодексу України, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, а також інших нормативно-правових актів, що регулюють ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Основною метою її формування є забезпечення єдиного підходу до ведення обліку, достовірного відображення результатів фінансово-господарської діяльності та складання повної і об'єктивної фінансової звітності.

Бухгалтерський облік у будинку-інтернаті ведеться відповідно до плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. У своїй роботі бухгалтерська служба застосовує меморіально-ордерну форму обліку з використанням на окремих ділянках комп'ютерної програми «MS Excel», що дозволяє забезпечити формування облікових даних і підготовку звітності. Первинні документи складаються згідно з типовими формами, затвердженими Міністерством фінансів України, що гарантує дотримання єдиних методологічних принципів обліку.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку покладено на директора установи, а безпосереднє ведення обліку забезпечує головний бухгалтер. На підприємстві діє встановлений порядок документообігу, який визначає послідовність руху первинних документів від моменту їх створення до архівного зберігання. Особлива увага приділяється дотриманню фінансової дисципліни, збереженню матеріальних цінностей та контролю за цільовим використанням бюджетних коштів.

У Самчиківському будинку-інтернаті використовується меморіально-ордерна форма бухгалтерського обліку (рис.2.2).

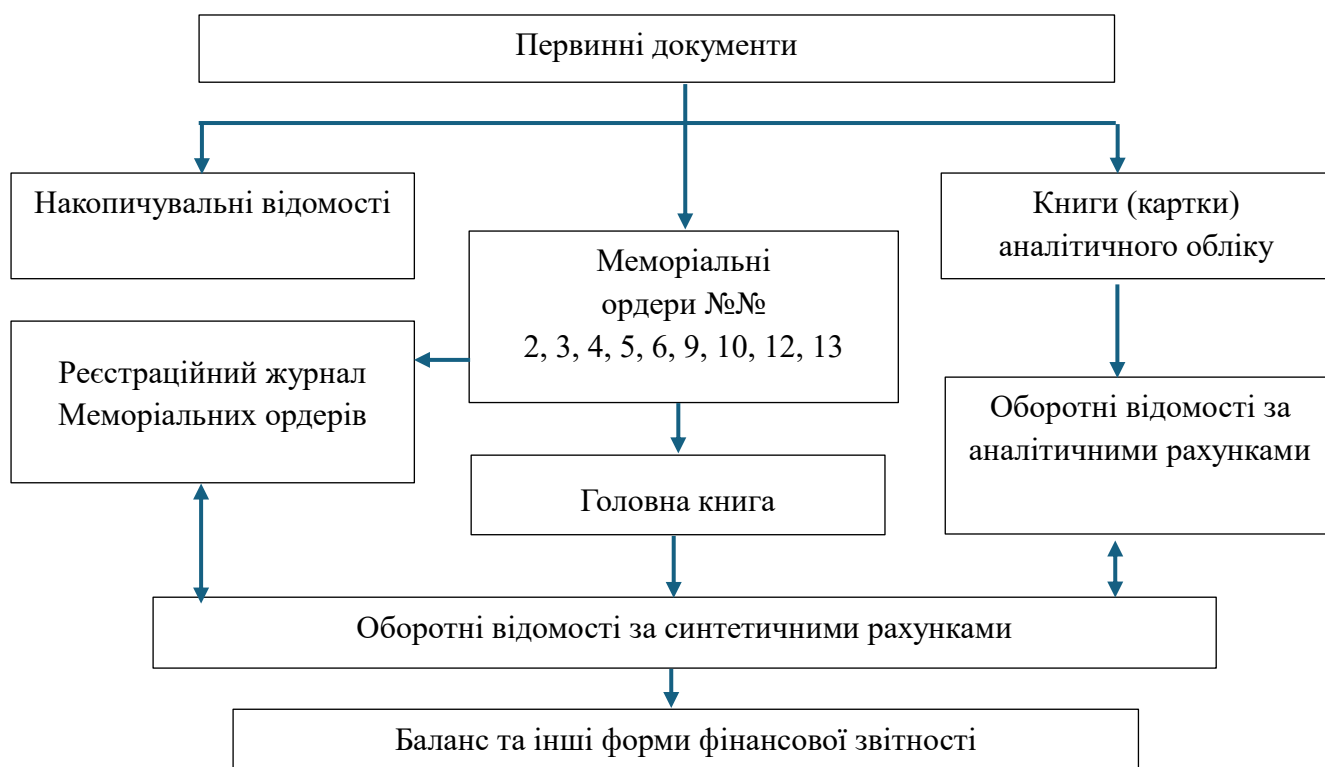

Рисунок 2.2 – Меморіально-ордерна форма обліку Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Рух коштів загального та спеціального фондів відображається у меморіальних ордерах №2 та №3 відповідно. Облік розрахунків з дебіторами здійснюється у меморіальному ордері №4, розрахунків по заробітній платі та з іншими кредиторами відповідно у меморіальних ордерах №5 та 6 відповідно. Вибуття та переміщення необоротних активів та МШП відображається у меморіальних ордерах №9 та №10, а також облік витрачання продуктів харчування та матеріалів здійснюється у меморіальних ордерах №12 та 13.

Для виконання облікових завдань, подання звітності та організації документації в установі використовуються наступні інформаційні системи: «Фіндокументи 2025» («РМ25») та «Є-Звітність».

Програма «Фіндокументи (РМ25)» є спеціалізованим програмним забезпеченням, орієнтованим переважно на державні та комунальні установи, які працюють із бюджетними коштами та підзвітні органам Казначейства, призначене для автоматизації роботи з фінансовими документами, такими як кошториси, плани асигнувань, розпорядження, реєстри зобов'язань та платіжні інструкції, що є критично важливим для ведення бюджетного обліку та казначейського обслуговування, а оновлення програмного забезпечення випускаються регулярно для підтримки актуальності.

Основні функції та призначення програми «Фіндокументи (РМ25)»:

- створює та обробляє кошториси, помісячні плани асигнувань, розподіли, розпорядження та інші планові та розпорядчі документи;
- веде реєстри юридичних та фінансових зобов'язань, що дозволяє контролювати їх виконання;
- формує платіжні доручення та інструкції для проведення розрахунків через органи Державного казначейства (ДКСУ);
- забезпечує відповідність обліку вимогам казначейської системи.

Це програмне забезпечення створено для формування фінансової і бюджетної звітності відповідно до чинних нормативно-правових актів, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у державному секторі, Бюджетного кодексу та вимог органів Державної казначейської служби. Програма забезпечує

можливість коректної роботи з інформацією про загальний та спеціальний фонди, кошториси, бюджетні призначення, фактичні та касові видатки. Оновлення версії 2025 року включають актуалізацію форм фінансової звітності, інтеграцію сучасних вимог до складання заяв-розрахунків, оптимізацію імпорту та експорту даних, а також покращену сумісність з інформаційними системами, які функціонують у державному секторі (рис.2.3).

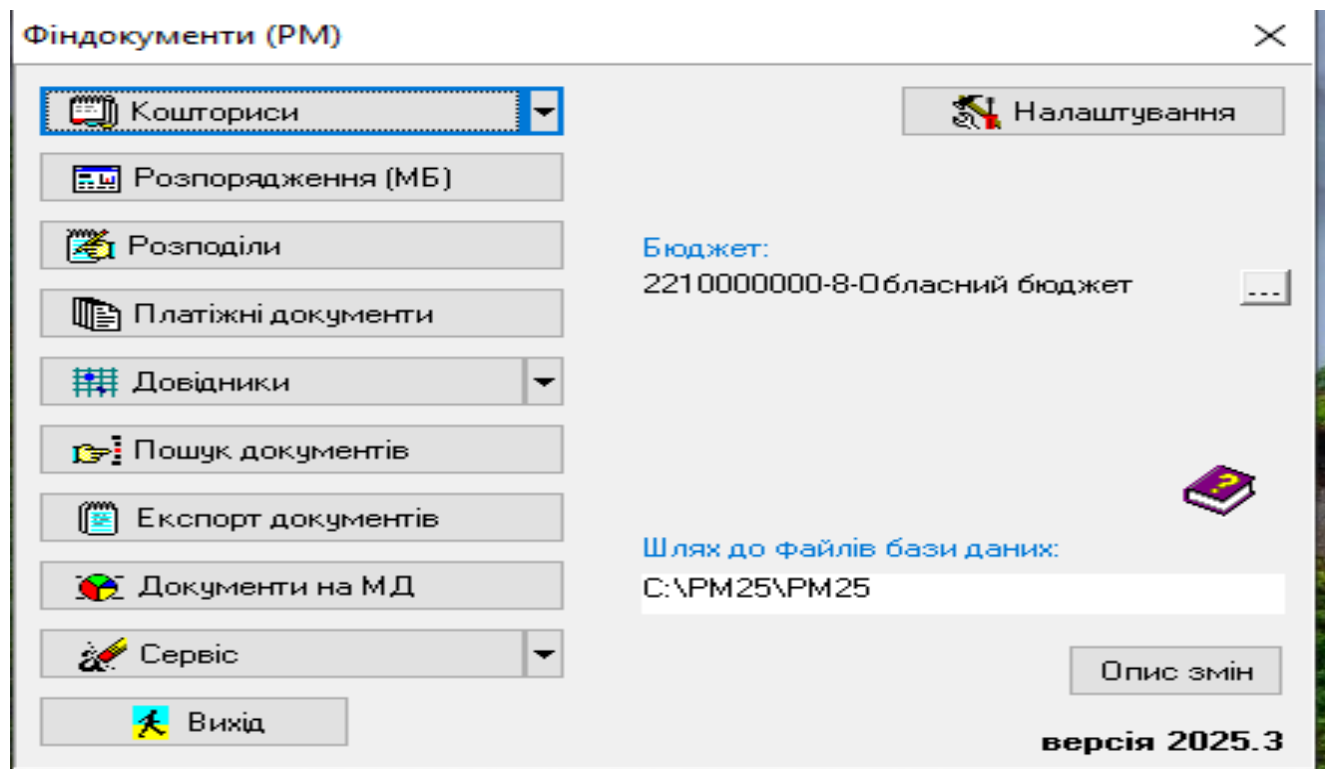

Рисунок 2.3 – Інтерфейс програми «Фіндокументи 2025» («PM25»)

Самчиківський складає та подає фінансову та бюджетну звітність до органу Казначейства за місцем обслуговування через особистий електронний кабінет в автоматизованій системі «Є-Звітність». АС «Є-Звітність» являє собою єдиний формат подання електронної звітності суб'єктів державного сектора, в яку закладені форми фінансової звітності, затверджені НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності», а також склад та порядок складання місячної, квартальної і річної бюджетної звітності, вимоги до розкриття її елементів. АС «Є-Звітність» дає можливість заповнити в електронному вигляді затверджені форми фінансової звітності, на підставі даних бухгалтерського обліку, що формуються в

інформаційній системі Казначейства, скласти бюджетну звітність, заповнити форми щодо розкриття елементів бюджетної звітності, перевірити їх, підписати ЕЦП кожену форму фінансової та бюджетної звітності та подати до органу Казначейства за місцем обслуговування.

Формування та подання Балансу (форми №1-дс) у Самчиківському будинку-інтернаті для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю здійснюється відповідно до вимог Бюджетного кодексу України, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, наказів Міністерства фінансів України та внутрішніх регламентів установи.

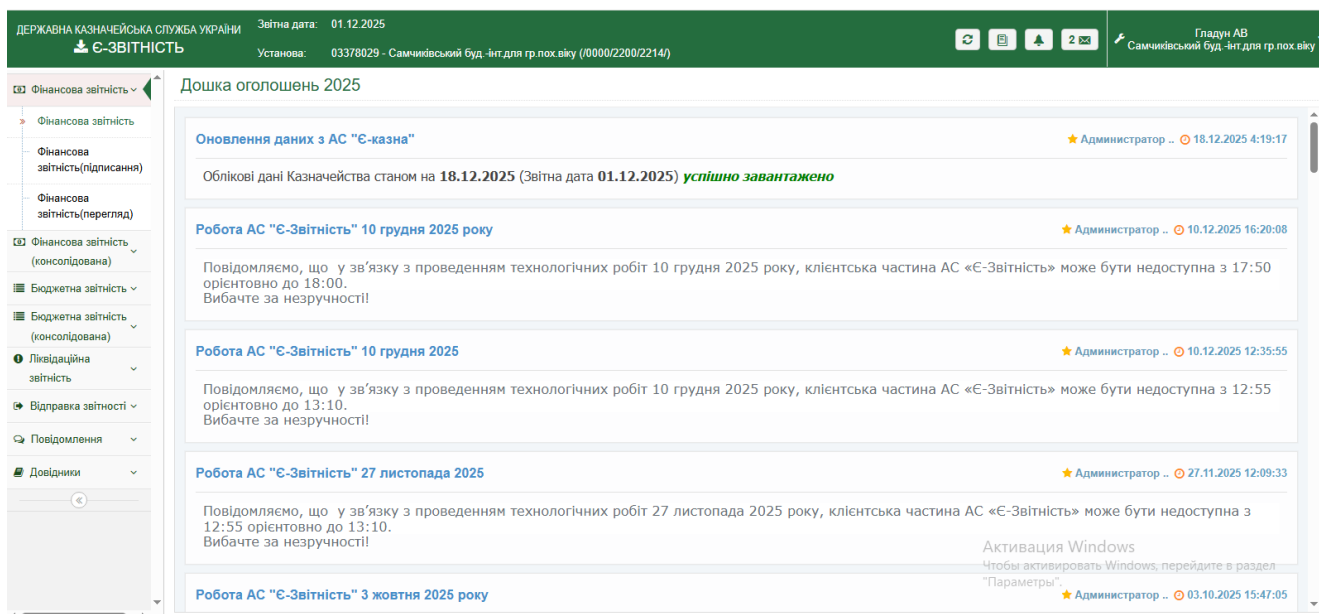

Рисунок 2.4 – Інтерфейс АС «Є-Звітність»

Форма №1-дс складається щоквартально та щорічно; квартална подається до 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна – до 28 лютого року, наступного за звітним. Баланс подається до Державної казначейської служби України, яка здійснює контроль за достовірністю показників, а також до Департаменту соціального захисту населення Хмельницької ОДА як органу вищого рівня.

Для формування річного Балансу установа проходить повний цикл процедур, що забезпечує достовірність і повноту фінансової інформації. Першим етапом є

повна інвентаризація активів і зобов'язань, яка проводиться відповідно до наказу Міністерства фінансів №879. Інвентаризаційна комісія фактично перевіряє наявність будівель, обладнання, меблів, матеріалів, продуктів харчування, медикаментів, грошових коштів і розрахунків. Після звірення фактичних даних з бухгалтерським обліком оформлюються інвентаризаційні описи, акти звірки, звіряльні відомості та протоколи комісії. Виявлені надлишки оприбутковуються, а нестачі списуються з подальшим відшкодуванням винними особами. Саме інвентаризація є вихідною базою для правильного відображення залишків у річному балансі.

Далі проводиться нарахування амортизації на основні засоби за прямолінійним методом, який є обов'язковим для державного сектору згідно з НП(С)БОДС 121. Амортизація зменшує залишкову вартість активів, що прямо впливає на цифри балансу. Оцінка активів і зобов'язань на дату балансу здійснюється за первісною, переоціненою, фактичною або справедливою вартістю залежно від виду активу. У випадках суттєвих змін ринкової вартості або виявлених розбіжностей застосовується переоцінка.

До моменту складання Балансу проводиться виправлення помилок, якщо такі були допущені впродовж року. Поточні помилки коригуються звичайними обліковими записами, тоді як помилки минулих років виправляються через рахунок 551 «Фінансовий результат розпорядників бюджетних коштів». Завершальним етапом є закриття рахунків доходів і витрат: рахунки класу 7 списуються на рахунки результатів, а рахунки класу 8 списуються в кореспонденції з тим самим рахунком результатів. Установа як бюджетна організація, відповідно до специфіки фінансування, завершує рік із нульовим фінансовим результатом, оскільки обсяг фінансування дорівнює обсягу затверджених витрат.

Після виконання всіх процедур бухгалтер узагальнює інформацію у Головній книзі, з якої залишки переносяться до відповідних статей Балансу. На цьому етапі формується фінальна структура активів, зобов'язань і власного капіталу.

Розглянемо більш детально структуру та статті Балансу Самчиківського будинку-інтернаті для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, їх складові та методику оцінки.

Протягом досліджуваного періоду у складі активів установи відображалися нефінансові та фінансові активи. У складі нефінансових активів відображалися: основні засоби, незавершені капітальні інвестиції, довгострокові біологічні активи, поточні біологічні активи, запаси; у складі фінансових активів: поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування та грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у казначействі. Усі статті балансу обліковуються та оцінюються на дату балансу відповідно до вимог Національних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі.

В Балансі Самчиківського будинку-інтернаті для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю основні засоби відображаються за залишковою вартістю (р.1000), яка розраховується як різниця між первісною (переоціненою) вартістю та нарахованим зносом, первісною вартістю (р. 1001), а також відображається знос основних засобів (р. 1002). Також у зазначених статтях разом із залишковою, первісною (переоціненою) вартостями та зносом основних засобів відображається залишкова, первісна вартості і знос інших необоротних матеріальних активів.

Первісна вартість основних засобів обліковується на рахунку 101 «Основні засоби та інвестиційна нерухомість розпорядників бюджетних коштів», в установі до цього рахунку відкрито такі субрахунки: 1011 «Земельні ділянки», 1013 «Будівлі, споруди та передавальні пристрої», 1014 «Машини та обладнання», 1015 «Транспортні засоби», 1016 «Інструменти, прилади, інвентар»

Первісна вартість інших необоротних матеріальних активів обліковується на рахунку 111 «Інші необоротні матеріальні активи розпорядників бюджетних коштів», в установі до цього рахунку відкрито такі субрахунки: 1114 «Білизна, постільні речі, одяг та взуття», 1118 «Інші необоротні матеріальні активи».

Знос основних засобів обліковується на рахунку 141 «Знос (амортизація) необоротних активів розпорядників бюджетних коштів», в установі до цього рахунку відкрито такі субрахунки:

Відповідно до наказу про облікову політику нарахування зносу основних засобів в установі здійснюється прямолінійним методом та залежить від установленого строку корисного використання. Знос малоцінних необоротних матеріальних активів нараховується в розмірі 100% їх первісної вартості під час передачі в експлуатацію.

У статті «Незавершені капітальні інвестиції» (р. 1030) відображається вартість незавершеного на дату балансу будівництва, незавершених реконструкцій (модернізацій), придбаних, але не введених в експлуатацію на дату балансу, основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, довгострокових біологічних активів. Вартість, яка відображається в цій статті балансу включає в себе всі витрати, пов'язані, з відповідним будівництвом, створенням, вирощуванням, придбанням необоротних активів, та які включаються до первісної вартості цих необоротних матеріальних та нематеріальних активів згідно з НПСБОДС, які регулюють їх облік. Облік незавершених капітальні інвестиції установи здійснюється на рахунку 131 Капітальні інвестиції розпорядників бюджетних коштів. До цього рахунку на підприємстві відкрито субрахунок 1311 «Капітальні інвестиції в основні засоби».

Довгострокові біологічні активи відображаються в балансі за залишковою вартістю (р.1040), яка розраховується як різниця між їх первісною вартістю (р. 1041) та накопиченою амортизацією (р. 1042).

Первісна вартість довгострокових біологічних активів обліковується на рахунку 171 «Біологічні активи розпорядників бюджетних коштів» на субрахунках 1711 «Довгострокові біологічні активи рослинництва» та 1712 «Довгострокові біологічні активи тваринництва». Амортизація необоротних біологічних активів обліковується на субрахунку 1415 «Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів» та нараховується прямолінійним методом відповідно до Наказу про облікову політику досліджуваної установи. Крім того, відповідно до

цього ж Наказу довгострокові біологічні активи обліковується за первісною вартістю з урахуванням накопиченої амортизації і втрат від зменшення корисності, що відповідно регулюється НПСБОДС 121 «Основні засоби» [11] та НПСБОДС 127 «Зменшення корисності активів»[13].

Запаси в балансі відображаються у статті Запаси (р.1050), який містить у собі вартість виробничих запасів та МШП установи на дату балансу. Облік виробничих запасів досліджуваної установи здійснюється на рахунку 151 «Виробничі запаси розпорядників бюджетних коштів», до якого відкриті субрахунки 1511 «Продукти харчування»; 1512 «Медикаменти та перев'язувальні матеріали», 1513 «Будівельні матеріали», 1514 «Пально-мастильні матеріали», 1515 «Запасні частини», 1518 «Інші виробничі запаси». Облік МШП здійснюється на рахунку 181 «Інші нефінансові активи розпорядників бюджетних коштів», субрахунок 1812 «Малоцінні та швидкозношувані предмети».

Оцінюються виробничі запаси та МШП за первісною вартістю яка складається з купівельної вартості та транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ), визначених НПСБОДС 123 «Запаси» [12]. ТЗВ обліковуються на субрахунку (аналітичному рахунку) 1518 «ТЗВ» та списуються пропорційно до купівельної вартості використаних запасів із урахуванням середнього відсотка ТЗВ. Списання купівельної вартості запасів здійснюється за середньозваженою собівартістю, що дозволяє об'єктивно визначати їх вартість на звітну дату. Оцінка запасів на дату балансу здійснюється за меншою з двох вартостей: первісною або чистою вартістю реалізації. Переоцінка запасів здійснюється якщо на дату балансу їх вартість знизилась, вони застаріли, зіпсовані тощо.

Поточні біологічні активи Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю обліковуються на рахунку 171 «Біологічні активи розпорядників бюджетних коштів» на субрахунках 1713 «Поточні біологічні активи рослинництва», 1714 «Поточні біологічні активи тваринництва» у статті «Поточні біологічні активи» (р. 1090). За досліджуваний період на балансі установи знаходяться лише Поточні біологічні активи тваринництва. Відповідно до

НПСБОДС 136 «Біологічні активи» [14], поточні біологічні активи оцінюються на дату балансу за справедливою вартістю.

Наступним кроком розглянемо статті фінансових активів Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

У статті Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування (1140) відображаються суми дебіторської заборгованості за нарахованими соціальними виплатами на дату балансу такими як: допомога по тимчасовій непрацездатності за рахунок соціального страхування.

У статті грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у казначействі (1162) відображаються залишки грошових коштів на рахунку 231 «Грошові кошти на рахунках розпорядників бюджетних коштів, до якого відкрито субрахунки» 2313 «Реєстраційні рахунки», 2314 «Інші рахунки в Казначействі». На зазначених субрахунках обліковуються грошові кошти на рахунках, відкритих в органах Державної казначейської служби України.

Пасив балансу Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, складається з двох розділів: власний капітал та зобов'язання. Останній в свою чергу складається з двох частин: поточні зобов'язання та довгострокові зобов'язання.

У складі власного капіталу установи наявні такі статті як: внесений капітал, фінансовий результат та цільове фінансування.

У статті Внесений капітал (р. 1400) відображається установи, сформований за рішеннями Хмельницької обласної ради, який обліковується на рахунку 511 «Внесений капітал розпорядникам бюджетних коштів»

Результат виконання кошторису (бюджету) Самчиківським будинком-інтернатом для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю відображається у статті Фінансовий результат (р.1420) та обліковується на рахунку 551 «Фінансовий результат розпорядників бюджетних коштів»

У статті «Цільове фінансування» (р. 1450) відображається сума залишку коштів, які виділяються Самчиківському будинку-інтернату для громадян

похилого віку та осіб з інвалідністю та мають відповідне цільове призначення, такі суми обліковуються на рахунку 541 «Цільове фінансування розпорядників бюджетних коштів»

У разі здійснення дооцінки активів та формування капіталу в дооцінках він буде відображатися в пасиві у розділі Власний капітал у статті Капітал в дооцінках (р.1410), такий капітал відобразатиметься на рахунку 531 «Капітал у дооцінках розпорядників бюджетних коштів».

У складі зобов'язань в Балансі за досліджуваний період відображалися поточні зобов'язання за платежами до бюджету, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками за товари, роботи, послуги.

У статті «Поточні зобов'язання за платежами до бюджету» (р.1540) відображається заборгованість установи як податкового агента за податком з доходів фізичних осіб, військовим збором та за єдиним соціальним внеском. Облік зазначених зобов'язань ведеться на рахунку 631 «Розрахунки за податками і зборами розпорядників бюджетних коштів» субрахунку 6311 «Розрахунки з бюджетом за податками і зборами».

Зобов'язання за розрахунками по оплати праці відображаються у однойменній статті (р.1560), облік таких зобов'язань ведеться на рахунку 651 «Розрахунки з оплати праці розпорядників бюджетних коштів» субрахунку 6511 «Розрахунки із заробітної плати»

У статті «Поточні зобов'язання за розрахунками за товари, роботи, послуги» (р.1545) відображається заборгованість перед постачальниками та підрядниками за надані послуги, виконані роботи, поставлені товарно-матеріальні цінності, яка обліковується на рахунку 621 «Розрахунки за товари, роботи, послуги розпорядників бюджетних коштів» субрахунку субрахунку 6211 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

На дату складання балансу можуть здійснюватися коригування статей установи, які здійснюються формуванням бухгалтерської довідки. Такі коригування можуть виникати як результат: виправлення помилок, переоцінка активів/зобов'язань, відображення результатів інвентаризації - з відображенням на

субрахунках фінансового результату (5511, 5512) або коригуванням сальдо залишків. Розглянемо можливі бухгалтерські записи за зазначеними операціями в таблиці 2.4

Таблиця 2.4 – Кореспонденція рахунків з обліку переоцінки нефінансових активів Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Коригування вартості на дату балансу		
Здійснено переоцінку запасів, МШП:		
- уцінка	8411	151,1822
- дооцінка, в межах попередньої уцінки	151,1822	7411
Здійснено переоцінку біологічних активів:		
- дооцінка	171	7411
- уцінка	8411	171
Здійснено переоцінку основних засобів та інших необоротних матеріальних активів (вперше або послідовно):		
а) дооцінка:		
- дооцінка залишкової вартості	101,111	5311
- дооцінка зносу	101,111	1411,1412
б) уцінка:		
- уцінка залишкової вартості	8411	101,111
- уцінка зносу	1411,1412	101,111
Здійснено переоцінку основних засобів та інших необоротних матеріальних активів (після попередніх переоцінок):		
а) дооцінка після уцінки:		
- дооцінка зносу	101,111	1411,1412
- дооцінка залишкової вартості в межах попередньої уцінки	101,111	7411
- дооцінка залишкової вартості понад попередню уцінку	101,111	5311
б) уцінка після дооцінки:		
- уцінка зносу	1411,1412	101,111
- уцінка залишкової вартості в межах попередньої дооцінки	5311	101,111
- уцінка первісної вартості понад попередню дооцінку	8411	101,111
Відображення результатів інвентаризації		
Відображено результати інвентаризації (надлишки):		
- виробничих запасів, МШП	151,1812	7112
- біологічних активів	171	7112
- основних засобів, інших необоротних матеріальних активів	101,111	7511
Відображено результати інвентаризації (нестачі):		
- виробничих запасів, МШП	8013 (8113)	151, 1812
- біологічних активів	8013 (8113)	171
- Основних засобів, інших необоротним матеріальних активів:		
в сумі зносу	1411,1412	101,111
в сумі залишкової вартості	8411	101,111

Внутрішній контроль за правильністю ведення бухгалтерського обліку, достовірністю фінансових показників, ефективним використанням коштів і матеріальних ресурсів забезпечується головним бухгалтером під контролем директора. Такий підхід сприяє підвищенню рівня фінансової дисципліни, забезпечує достовірність даних обліку та формує основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у діяльності установи.

Таким чином, формування та подання Балансу Самчиківського будинку-інтернату є комплексним, багатоетапним процесом, який охоплює інвентаризацію, оцінку майна, нарахування амортизації, виправлення помилок, закриття рахунків доходів і витрат, узагальнення даних Головної книги та перенесення їх у річну звітність.

2.3 Аналіз фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Аналіз фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю є ключовим елементом ефективного управління соціальною установою. Він дозволяє забезпечувати стабільність, якість послуг та раціональне використання бюджетних ресурсів.

Головним джерелом інформації, що відображає майновий стан, структуру фінансування та динаміку розвитку установи виступає Баланс (додатки Б, В). Саме на основі цієї форми звітності формуються висновки щодо ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та інвестиційної активності закладу, що робить його незамінним інструментом аналітичної роботи у сфері соціального захисту. Також важливими джерелами інформації є Звіт про фінансові результати (додатки Б, В), Звіт про надходження та використання бюджетних коштів.

Аналіз фінансового стану бюджетної установи, зокрема Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, проводиться

за певною методологічною послідовністю, що дозволяє системно оцінити її майновий стан, платоспроможність, фінансову стійкість та ефективність використання ресурсів.

На першому етапі проведемо дослідження складу та структури активів та пасивів Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю. Вертикальний та горизонтальний аналіз активу та пасиву балансу установи наведено у додатку Г.

В таблиці Г.1 здійснено аналіз динаміки та структури активу балансу Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю. Активи проаналізовано в розрізі їх класифікації за оборотністю, а також здійснено аналіз за приналежністю активів до фінансових та нефінансових.

Перш за все, варто звернути увагу на динаміку загальної вартості активів, яка демонструє суттєве зростання протягом аналізованого періоду. На 31.12.2022 року сума активів становила 3,15 млн грн, на 31.12.2023 року — 5,46 млн грн, а на 31.12.2024 року зросла до 14,4 млн грн. Таке збільшення є надзвичайно вагомим, особливо враховуючи специфіку бюджетної установи, функціонування якої залежить від обсягів фінансування з державного та місцевого бюджетів. Найбільш різке зростання спостерігається у 2024 році, коли вартість активів фактично була збільшена майже у 3 рази в порівнянні з 2023 роком та майже у 5 разів порівняно з 2022 роком. Особливо значну роль у цьому відіграли необоротні активи, обсяг яких у 2024 році збільшився найбільш суттєво. Таке зростання обумовлено, насамперед, збільшенням вартості основних засобів та незавершених капітальних інвестицій. Вартість основних засобів за 2024 рік зросла з 3858,4 тис. грн до 5936,0 тис. грн, а обсяг капітальних інвестицій — з 182,1 тис. грн до 6832,9 тис. грн. Цей показник свідчить про масштабні інвестиційні процеси, зокрема капітальні ремонти, реконструкції, оновлення систем опалення, електрики чи ремонт корпусів, які на звітну дату ще не були завершені й не введені в експлуатацію. Саме цей різкий приріст є ключовим фактором збільшення власного капіталу установи у 2024 році. Така динаміка демонструє цілеспрямовану державну політику щодо покращення умов проживання підопічних та підвищення якості надання соціальних послуг.

Аналіз динаміки оборотних активів, що забезпечують щоденну операційну діяльність установи, продемонстрував більш помірну динаміку. На 31.12.2022 року їх сума становила 2,34 млн грн, на 31.12.2023 року — 4,34 млн грн, а на 31.12.2024 року перевищила 8,4 млн грн. Цей ріст пов'язаний не лише з підвищенням цін на продукти, медикаменти та інші ресурси, але і з тим, що будинок-інтернат отримував додаткові обсяги фінансування, які дозволяли накопичувати більші запаси на складах, а також підтримувати високий рівень грошових коштів на рахунку. Упродовж досліджуваного періоду грошові кошти на рахунках залишилися на достатньому рівні, що забезпечувало належну ліквідність і можливість здійснення поточних видатків.

На кінець 2024 року запас установи зменшилися з 618,0 тис. грн до 573,1 тис. грн, що зумовлено більш раціональним використанням продуктів харчування, медикаментів та господарських матеріалів, а також тим, що наприкінці року установи часто оптимізують залишки для уникнення накопичення надлишків. Обсяг грошових коштів протягом усього досліджуваного періоду зростав, зокрема за 2024 рік сума грошових коштів на казначейському рахунку установи зросла з 793,7 тис. грн до 1022,1 тис. грн. Це збільшення може свідчити про економію за окремими статтями видатків або перенесення частини фінансування на наступний бюджетний період.

Важливим аспектом аналізу фінансового стану установи є оцінка структури активів та їх збалансованість. Зміна структури активів протягом 2022–2024 років відображає поступового нарощування частки необоротних активів від 70,6% станом на 31.12.2022 року до 88,7% станом на 31.12.2024 року. Така трансформація структури активів демонструє розвиток установи у напрямі модернізації та зміцнення матеріально-технічної бази.

Розглядаючи якісний склад активів, можна зазначити, що збільшення необоротних активів у 2024 році пов'язане не лише з капітальним ремонтом приміщень, але й з оновленням лікувально-діагностичного та господарського обладнання, що покращує умови догляду за підопічними. Такі інвестиції прямо впливають на якість соціальних послуг, підвищують рівень безпеки, комфорт

проживання та медичного супроводу. Це підтверджує раціональне використання фінансових ресурсів та спрямованість установи на підвищення стандартів догляду. Це свідчить про стратегічний курс установи на оновлення інфраструктури та створення довгострокових умов для покращення якості соціальних послуг.

Окремо слід звернути увагу на те, що зростання оборотних активів у 2024 році було пов'язане також із підвищенням обсягів фінансування через спеціальний фонд, у тому числі за рахунок благодійної допомоги та підтримки від донорських організацій. Такі надходження дозволили збільшити обсяги закупівель медикаментів, засобів догляду, продуктів харчування та господарських матеріалів. Важливо те, що накопичення запасів відбувалося планово, з дотриманням норм забезпечення, що дозволило установі уникати дефіциту необхідних товарів навіть у складні економічні періоди.

Активи Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю традиційно поділяються на нефінансові (матеріальні та нематеріальні ресурси, що використовуються в діяльності установи) та фінансові (грошові кошти, дебіторська заборгованість та інші фінансові інструменти). Такий поділ дає можливість глибше оцінити ресурсну базу закладу, ступінь оновлення матеріально-технічної інфраструктури та рівень ліквідності.

У 2023–2024 роках нефінансові активи стали ключовим драйвером зростання загальної суми активів: частка нефінансових активів у загальній сумі приросту склала 80,3% у 2023 році та 97,5% у 2024. Важливо зазначити, що попри зниження частки фінансових активів в загальній їх сумі, обсяги фінансових активів в абсолютній сумі зросли у 2023 році більше ніж в двічі, а у 2024 році – на 28,3%, що у порівнянні з 31.12.2022 року є троєкратним збільшенням.

Така трансформація структури активів позитивно впливає на майбутні можливості установи — поліпшення умов проживання підопічних, енергоефективність, модернізацію обладнання і загальне зміцнення матеріальної бази.

Динаміка власного капіталу установи, проаналізована в таблиці Г.2 (Додаток Г), також є сприятливою. Якщо на 31.12.2022 і 31.12.2023 роках він становив

відповідно 3,14 млн грн і 5,46 млн грн, то у 2024 році його обсяг різко збільшився і досяг 14,4 млн грн. Такий значний приріст свідчить про суттєве зміцнення майнової бази установи, оновлення її довгострокових ресурсів та збільшення обсягів балансової вартості основних засобів. Власний капітал у структурі пасивів досяг майже 100% їх загального обсягу, що характеризує установу як фінансово незалежну і стійку. Це зростання відбулося завдяки надходженню цільового фінансування на оновлення основних засобів. Зростання власного капіталу особливо важливе для соціальних закладів, адже воно демонструє не лише підтримку матеріально-технічної бази, але й її стратегічне оновлення.

Показники зобов'язань установи відображають іншу важливу тенденцію — системне скорочення боргового навантаження. Якщо на 31.12.2022 року кредиторська заборгованість становила 11,2 тис. грн, то на 31.12.2023 вона знизилася до 5,2 тис. грн, а на 31.12.2024 року обсяг зобов'язань скоротився до мінімальних 3 тис. грн. Це вказує на те, що установа регулярно здійснює погашення своїх зобов'язань, і вийшла на рівень практично повної відсутності кредиторської заборгованості. Відсутність прострочених зобов'язань демонструє високий рівень бюджетної дисципліни, що є надзвичайно важливим показником для установ соціальної сфери.

У структурі пасивів переважає власний капітал, який на кінець року становив 14398,4 тис. грн, що на 8942,4 тис. грн більше, ніж на початок 2024 року. Поточні зобов'язання скоротилися майже вдвічі — з 11,5 тис. грн до 5,2 тис. грн, що свідчить про своєчасне виконання фінансових зобов'язань і відсутність прострочених боргів. Це означає своєчасні розрахунки з постачальниками та відсутність накопичення боргів, що характеризує будинок-інтернат як фінансово дисципліновану і стабільну бюджетну установу. Таким чином, установа має високий рівень фінансової стійкості й автономності, оскільки практично всі активи сформовано за рахунок власних і бюджетних коштів.

Аналіз пасивів установи свідчить про позитивні тенденції в управлінні фінансовими ресурсами. Зниження обсягу короткострокових зобов'язань до мінімального рівня у 2024 році показує, що установа не допускає накопичення

боргів та веде прозору бюджетну політику. Це особливо важливо для закладів соціального захисту, адже їхня діяльність значною мірою залежить від своєчасності розрахунків із постачальниками продуктів харчування, медикаментів та комунальних послуг. Відсутність заборгованості забезпечує стабільність функціонування та дозволяє безперервно надавати послуги підопічним.

Важливим елементом аналізу фінансового стану є оцінка ліквідності, яка показує здатність установи виконувати поточні зобов'язання. Аналіз ліквідності балансу здійснено в таблиці Г.3 (додаток Г). Здійснений аналіз ліквідності балансу свідчить про те, що установа має абсолютну ліквідність протягом усіх трьох років.

У кожному році виконується ключова умова: $A1 > П1$, тобто грошових коштів достатньо для миттєвого погашення всіх короткострокових зобов'язань. Поточна ліквідність стабільна та повністю забезпечена: 2024 рік — найбільш ліквідний та фінансово стійкий. Баланс Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю є ліквідним у всіх трьох роках, а фінансова позиція установи стабільна та безризикова.

Установа має значний запас фінансових ресурсів і може безперешкодно виконувати всі зобов'язання. Про це також свідчать відносні показники ліквідності наведені в таблиці 2.5 (розраховано на основі даних додатків Б та В).

У 2024 році показники ліквідності зросли до рекордних значень, що свідчить про значний запас фінансової міцності. Надлишок грошових коштів дозволяє установі оперативно реагувати на потреби, здійснювати закупівлі без затримок, а також брати участь у програмах модернізації без ризику дефіциту оборотних ресурсів. Такий рівень ліквідності створює “фінансову подушку”, яка гарантує стабільність функціонування навіть за умов коливань у фінансуванні.

За 2023 та 2024 роки коефіцієнт покриття зріс відповідно на 190,3 та 281,17 пункти. Зростання у 6,8 рази за два роки свідчить про надзвичайно високий запас ліквідності. Установа має значно більше оборотних активів, ніж потребує для покриття поточних зобов'язань. Такі зміни узгоджуються з тим, що в 2024 р. кредиторська заборгованість скоротилася до кількох тисяч гривень, а обсяг грошових коштів зріс більш ніж на 228 тис. грн.

Таблиця 2.5 – Аналіз ліквідності Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Показник	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	Відхилення (+,-)	
				2023р.	2024р.
Коефіцієнт покриття	80,79	271,09	552,26	190,30	281,17
Коефіцієнт швидкої ліквідності	29,86	152,55	346,76	122,69	194,21
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	28,89	151,55	345,76	122,66	194,21
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	915312	1414458	1629511	499146	215053
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,362	0,561	0,627	0,20	0,07

Коефіцієнт швидкої ліквідності з року в рік збільшувався загальне зростання становило – у 11,6 рази за два роки. Такий рівень свідчить, що навіть без урахування запасів установа може миттєво розрахуватися за всіма своїми поточними зобов'язаннями.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності значно перевищують 1, це свідчать, що грошових коштів у кілька сотень разів більше, ніж короткострокових боргових зобов'язань. Подібний показник є типовим для бюджетних установ із мінімальними боргами та значними залишками фінансування на кінець року.

Чистий оборотний капітал зріс у 2023 році на 499,1 тис. грн та на 215,1 тис. грн у 2024 році. Позитивне й стабільно зростаюче значення ще раз підтверджує, що установа має достатньо власних оборотних ресурсів для забезпечення безперервної діяльності.

Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів демонструє збільшення частки власних мобільних коштів у загальному обсязі оборотного капіталу. Це свідчить про підвищення гнучкості у фінансовому управлінні та зміцнення стійкості установи.

У таблиці 2.6 (на основі даних додатків Б та В) проаналізуємо показники фінансової стійкості Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

Таблиця 2.6 – Аналіз фінансової стійкості Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Показник	На 31.12.2022	На 31.12.2023	На 31.12.2024	Відхилення (+,-)	
				2022р.	2023 р.
Коефіцієнт концентрації власного капіталу (автономії)	0,97	0,97	0,53	-0,01	-0,44
Коефіцієнт фінансової залежності	1,03	1,04	1,90	0,01	0,87
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	0,73	0,77	1,69	0,04	0,92
Коефіцієнт інвестування	1,38	1,30	0,59	-0,07	-0,71
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами	1,65	2,29	2,84	0,64	0,55
Коефіцієнт фінансування	0,03	0,04	0,90	0,01	0,87
Коефіцієнт співвідношення виробничих активів і вартості майна	0,86	0,82	0,45	-0,04	-0,37
Коефіцієнт стабільності економічного зростання	0,01	0,08	0,06	0,07	-0,02
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,99	1,00	1,00	0,01	0,00
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,30	0,27	0,22	-0,03	-0,05

Дані таблиці 2.6 свідчать про суттєві зміни у структурі капіталу, фінансової незалежності та рівні забезпеченості ресурсами Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю у 2022–2024 рр. У динаміці простежуються як позитивні, так і критичні тенденції, що є характерним для установ, які переживають масштабні інвестиційні цикли, модернізацію матеріально-технічної бази та зміну структури джерел фінансування.

Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу) свідчить, що у 2022–2023 рр. установа була практично повністю незалежною від зовнішніх джерел фінансування (97 % активів сформовано за рахунок власного капіталу). У 2024 році показник суттєво знижується до 0,53. Це означає, що структура пасивів зазнала глибокої трансформації через різке збільшення капітальних інвестицій та обсягу отриманого цільового фінансування. Такий результат є нормальним для бюджетної

установи, в якій державні інвестиції збільшили питому вагу зовнішнього фінансування, але не погіршили платоспроможність.

Ріст коефіцієнта фінансової залежності означає збільшення частки залучених коштів. Значення 1,90 у 2024 році підтверджує значну частку бюджетних інвестицій, пов'язаних із капітальними ремонтами та оновленням інфраструктури. Такі зміни корелюють з аналізом балансу щодо масштабних інвестицій у матеріально-технічну базу.

Зростання коефіцієнта співвідношення необоротних і власних коштів пояснюється значним приростом основних засобів та незавершених капітальних інвестицій. Значення 1,69 означає, що власного капіталу вже недостатньо для повного покриття необоротних активів, тому їхня частина профінансована за рахунок бюджетних асигнувань 2024 року. Це тенденція, характерна для установ, які перебувають у процесі модернізації.

Різде зниження коефіцієнту інвестування означає, що питома вага власних коштів у фінансуванні необоротних активів суттєво зменшилася. У 2024 році більшу частину інвестицій профінансовано за рахунок цільового фінансування.

Стабільне зростання коефіцієнта забезпечення матеріальних запасів власними коштами демонструє, що установа має достатньо власних мобільних ресурсів для забезпечення запасів. Це позитивний показник, який підтверджує стабільність операційної діяльності тенденціям щодо оптимізації обсягу запасів.

Зростання коефіцієнта фінансування з майже нульових значень до 0,90 свідчить про активну участь залучених коштів у формуванні ресурсів установи. Це пов'язано з великими обсягами бюджетного фінансування інвестиційних проектів у 2024 році.

Зниження коефіцієнта співвідношення виробничих активів і вартості майна до 0,45 означає зменшення частки активів, що безпосередньо задіяні в основній діяльності, через різке зростання капітальних інвестицій. Цей перехід є типовим для року активного будівництва/модернізації, коли значна частина коштів "заморожена" в незавершених об'єктах.

Коефіцієнт стабільності економічного зростання має позитивну динаміку порівняно з 2022 р., що свідчить про покращення фінансової активності та посилення інвестиційної складової, а незначне зниження в 2024 р. пов'язане з високими інвестиційними витратами.

Значення коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами стабільно тримаються на рівні 1, що є високим показником для бюджетної установи. Це підкреслює достатність і збалансованість оборотних ресурсів.

Показник маневреності власного капіталу знижується, що означає зменшення частки власних мобільних коштів у складі капіталу. Це закономірно в умовах активної модернізації, коли значна частина коштів спрямовується на необоротні активи.

Узагальнюючи, фінансовий стан установи протягом аналізованого періоду характеризується високою стабільністю, збільшенням інвестиційного потенціалу, зростанням вартості основних фондів, зниженням зобов'язань та покращенням ліквідності. Така структура активів і пасивів свідчить про відповідальне управління бюджетними ресурсами, раціональне використання фінансування та стратегічний розвиток Самчиківського будинку-інтернату у напрямі зміцнення матеріально-технічної бази і підвищення якості соціальних послуг.

Системне покращення фінансових показників свідчить про те, що установа вийшла на якісно новий рівень функціонування. Наявність оновленої матеріально-технічної бази, стабільне фінансування, відсутність боргових зобов'язань та високий рівень ліквідності створюють передумови для подальшого розвитку, впровадження нових соціальних програм, покращення умов проживання підопічних та підвищення професійного рівня персоналу. Важливо, що збільшення активів не є випадковим або одноразовим явищем — це результат системної роботи, грамотного стратегічного планування та ефективного менеджменту, орієнтованого на довготривалий результат.

3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ БАЛАНСУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ САМЧИКІВСЬКОГО БУДИНКУ-ІНТЕРНАТУ ДЛЯ ГРОМАДЯН ПОХИЛОГО ВІКУ ТА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ.

3.1 Удосконалення організації та методики формування балансу, як складової фінансової звітності в контексті цифровізації облікового процесу

На відміну від комерційного підприємства, формування Балансу суб'єктом державного сектора має низку принципових особливостей, які зумовлені різними цілями діяльності, джерелами фінансування та правовим статусом. Основні відмінності стосуються мети функціонування, структури Балансу, джерел формування активів та системи регулювання.

Метою функціонування суб'єкта державного сектору є не отримання прибутку, а надання того чи іншого виду публічних послуг. Отже, Баланс, як джерело інформації, відображає наявність активів для виконання бюджетних програм і функцій. Ключовим об'єктом аналізу є не фінансовий результат діяльності, а ефективність використання бюджетних коштів. Основним джерелом надходження активів є бюджетне фінансування, а також може бути благодійна допомога та надходження від надання платних послуг. Баланс відображає, як державна установа використовує кошти, виділені державою.

Удосконалення методики формування фінансової звітності, зокрема Балансу, в установах державного сектора є одним із ключових напрямів підвищення ефективності управління бюджетними ресурсами, забезпечення прозорості діяльності установ та зміцнення фінансової дисципліни. Сучасні соціально-економічні умови, зростання вимог до підзвітності та впровадження європейських стандартів фінансового управління зумовлюють необхідність комплексного оновлення підходів до формування фінансової звітності з урахуванням специфіки

бюджетних установ, структури бюджетного фінансування та особливостей облікової політики державного сектора.

Підвищення прозорості та достовірності фінансової звітності є одним із ключових чинників ефективного функціонування установ державного сектора, оскільки ці характеристики забезпечують об'єктивність прийняття управлінських рішень, зменшують ризики фінансових порушень та сприяють зміцненню довіри з боку контролюючих органів і суспільства. Розробка практичних рекомендацій повинна враховувати специфіку бюджетних установ, нормативно-правові вимоги, сучасні тенденції цифровізації та потребу в удосконаленні внутрішніх управлінських процесів. Основні напрямки удосконалення організації та методики формування балансу, як складової фінансової звітності, в контексті цифровізації облікового процесу наведено на рисунку 3.1.

Рисунок 3.1 - Основні напрямки удосконалення організації та методики формування балансу в контексті цифровізації облікового процесу

Одним із першочергових напрямів підвищення прозорості є удосконалення первинного обліку. Своєчасне, повне та правильне оформлення первинних

документів є базою достовірної фінансової звітності. Доцільним є впровадження стандартизованих шаблонів документів, автоматизованого заповнення реквізитів, а також системи попереднього контролю за правильністю складання документів матеріально відповідальними особами. Розширення аналітичності первинних документів, зокрема у частині деталізації витрат за напрямками соціальних послуг, дозволяє забезпечити точнішу класифікацію операцій та уникати помилок при складанні звітності. Запровадження електронного документообігу також сприяє зміцненню прозорості, оскільки скорочує кількість ручних операцій, забезпечує збереження документів, полегшує процес контролю за їх рухом, мінімізує ризики їх втрати й підробки. Використання електронного цифрового підпису гарантує юридичну значимість електронних документів, а хмарні технології створюють умови для безпечного та централізованого зберігання фінансових даних.

Важливою складовою підвищення достовірності є оптимізація методики проведення інвентаризації активів і зобов'язань. Інвентаризація має проводитися не формально, а у спосіб, що дозволяє виявити реальний стан матеріальних цінностей, ступінь їх зносу, відповідність даним бухгалтерського обліку. Використання фотофіксації, інвентаризаційних електронних списків, крос-перевірки відповідальними особами знижує ризики викривлення інформації. Важливо також удосконалити процедури оцінки застарілого та зношеного майна, що забезпечить реалістичне відображення активів у балансі.

Підвищення прозорості фінансової звітності неможливе без удосконалення системи внутрішнього контролю. Впровадження чітко визначених контрольних процедур, переліку контрольних точок, графіків перевірок, системи внутрішніх аудитів дозволяє своєчасно виявляти помилки, недоліки документального оформлення, неточності в облікових записах. Доцільно застосовувати ризик-орієнтований підхід до контролю, зосереджуючи увагу на операціях, що мають найбільший вплив на фінансову звітність: використання коштів спеціального фонду, закупівлі товарів та послуг, операції з готівкою, облік соціальних виплат підопічним.

Суттєвим напрямом підвищення прозорості є цифровізація процесів формування фінансової звітності. Автоматизація обліку знижує ймовірність арифметичних помилок, спрощує обробку великих обсягів даних і підвищує швидкість складання звітів. Використання сучасних програмних продуктів, інтегрованих із Казначейською службою, дозволяє отримувати оперативну інформацію про рух коштів, автоматично формувати звітність і здійснювати внутрішнє зіставлення даних. Це суттєво підвищує точність та узгодженість звітних форм.

Значну увагу слід приділяти підвищенню кваліфікації бухгалтерського персоналу. Регулярне навчання з питань застосування стандартів державного сектору, змін у бюджетному законодавстві, особливостей формування фінансової звітності, а також освоєння нових інформаційних систем є основою високої якості облікових процесів. Практика показує, що найбільша кількість помилок виникає не через недоліки нормативної бази, а через недостатню підготовку відповідальних працівників.

Ще однією важливою рекомендацією є розширення аналітичної складової фінансової звітності. Установи державного сектора повинні не лише формувати звітні форми, а й аналізувати причини змін у доходах і видатках, оцінювати тенденції фінансового стану, визначати проблемні ділянки та формувати пропозиції щодо оптимізації ресурсів. Важливо також вести внутрішні аналітичні звіти, які дозволяють відстежувати ефективність використання коштів, рівень забезпечення підопічних, стан інфраструктури та відповідність витрат встановленим нормативам.

Підвищення прозорості також можливе через впровадження відкритих інформаційних платформ або публічного розміщення ключових фінансових показників. Це забезпечує додатковий рівень контролю та демонструє відповідальність установи перед громадськістю та органами місцевої влади. Прозорість сприяє зміцненню довіри та позитивно впливає на імідж установи.

Не менш важливим є удосконалення процесів планування бюджету. Чітке визначення фінансових потреб, їх документальне підтвердження, регулярне

перегляд кошторису та адаптація його до змін зовнішнього середовища дозволяє підвищити точність звітності та запобігти виникненню заборгованостей. Прозоре та обґрунтоване планування є ключовим для формування достовірної фінансової інформації.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що підвищення прозорості та достовірності фінансової звітності є багатоскладовим процесом, який охоплює вдосконалення первинного обліку, зміцнення внутрішнього контролю, цифровізацію бухгалтерських процедур, підвищення кваліфікації персоналу та забезпечення відкритості діяльності установ. Реалізація цих рекомендацій дозволить сформуванню якісної, повної та об'єктивної фінансової інформації, що необхідна для ефективного управління установами державного сектора, раціонального використання ресурсів та створення належних умов для підопічних.

Як вже було зазначено вище удосконалення організації бухгалтерського обліку та аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю значною мірою залежить від цифровізації облікового процесу, а саме використання сучасних програмних продуктів, адаптованих до специфіки діяльності бюджетних установ, що забезпечить своєчасне формування достовірної фінансової інформації, підвищить прозорість використання бюджетних коштів та створить інформаційну основу для прийняття управлінських рішень.

У практиці діяльності бюджетних установ України найпоширенішими є програмні продукти MASTER: Бюджетні установи, Fit-Бюджет, ISpro та Дебет Плюс. Кожен із зазначених програмних продуктів має власні функціональні особливості, переваги та обмеження, що зумовлює доцільність їх застосування залежно від масштабів установи, обсягу фінансових операцій та потреб управління.

Порівняльний аналіз наведених програмних продуктів наведено в таблиці 3.1

Програмний продукт MASTER: Бюджетні установи є комплексною інформаційною системою, яка може бути ефективно використана у діяльності Самчиківського будинку-інтернату з огляду на значний обсяг операцій з обліку видатків на соціальне забезпечення, оплату праці персоналу, утримання майна та

матеріально-технічної бази. Функціональні можливості цієї системи дозволяють забезпечити ведення бухгалтерського обліку відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, контроль виконання кошторису за загальним і спеціальним фондами, автоматизацію розрахунків із заробітної плати, а також формування регламентованої фінансової та бюджетної звітності [41]. Водночас для будинку-інтернату недоліком даного програмного продукту може бути висока вартість впровадження та необхідність додаткового навчання персоналу.

Таблиця 3.1 - Порівняльна характеристика програмних продуктів для автоматизації обліку суб'єктів державного сектора*

Критерій порівняння	MASTER: Бюджетні установи	Fit-Бюджет	ISpro	Дебет Плюс
Орієнтація	Середні та великі бюджетні установи	Малі та середні установи	Універсальна (бюджетний і комерційний сектор)	Бюджетні установи соціальної сфери
Відповідність НП(С)БОДС	Відповідає	Відповідає	Відповідає	Відповідає
Облік виконання кошторису	Повний, з аналітичними розрізами	Базовий	Повний	Повний
Облік заробітної плати	Повністю автоматизований	Автоматизований	Автоматизований	Автоматизований
Аналітичні можливості	Високі	Обмежені	Високі	Середні
Формування бюджетної та фінансової звітності	Автоматизоване	Автоматизоване	Автоматизоване	Автоматизоване
Інтеграція з іншими системами	Висока	Обмежена	Середня	Обмежена
Зручність інтерфейсу	Сучасний	Простий	Середній	Застарілий
Вартість впровадження	Висока	Низька	Середня	Середня

*Сформовано автором на основі [30,41,42,47]

Програмний продукт Fit-Бюджет є більш спрощеним рішенням для автоматизації обліку в бюджетних установах та може застосовуватися у Самчиківському будинку-інтернаті за умови відносно невеликого обсягу фінансово-господарських операцій. Основними перевагами Fit-Бюджет є простота використання, швидке впровадження та доступна вартість [42]. Програма

забезпечує виконання базових завдань бухгалтерського обліку, обліку виконання кошторису та формування основних форм бюджетної звітності. Разом з тим її аналітичні можливості є обмеженими, що знижує доцільність використання Fit-Бюджет для поглибленого аналізу фінансового стану установи.

Типова конфігурація «ISpro: Бюджет» призначена для бюджетних організацій, які фінансуються, як за рахунок державного бюджету, так і за рахунок місцевих бюджетів. У конфігурації виконані налаштування, що враховують особливості фінансово-господарської діяльності бюджетних організацій відповідно до чинного законодавства України та наказами Держказначейства України [47]. Програмний комплекс «ISpro: Бюджет» характеризується гнучкою модульною структурою та може бути адаптований до специфіки діяльності Самчиківського будинку-інтернату. Його використання дозволяє автоматизувати бухгалтерський і бюджетний облік, облік основних засобів, матеріальних запасів та розрахунків із персоналом, а також формувати аналітичну інформацію для оцінки фінансового стану. Перевагою ISpro є можливість налаштування аналітичних розрізів відповідно до потреб управління, однак недоліком залишається відносна складність користування та потреба у кваліфікованому технічному супроводі.

Конфігурація «Комплексний облік для бюджетних установ України» української програми «Дебет Плюс» призначена для організації бухгалтерського, оперативного, фінансового та кадрового обліку установами та організаціями, що перебувають на державному фінансуванні [30]. Функціонал програмного забезпечення дозволяє вести бухгалтерський і бюджетний облік, контролювати виконання кошторису, обліковувати заробітну плату та формувати регламентовану звітність. Перевагами даного програмного забезпечення є доступність та пристосованість до потреб бюджетного обліку, однак застарілий інтерфейс і обмежені аналітичні можливості знижують ефективність його використання для комплексного аналізу фінансового стану.

Для Самчиківського будинку-інтернату вибір програмного забезпечення має ґрунтуватися на поєднанні вимог законодавства, фінансових можливостей установи та потреб у формуванні аналітичної інформації. Вибір програмного забезпечення

MASTER: Бюджетні установи для Самчиківського будинку-інтернату обумовлений поєднанням методичних, функціональних та управлінських чинників. На відміну від Fit-Бюджет і Дебет Плюс, даний програмний продукт забезпечує поглиблену аналітику виконання кошторису та формування системи відносних показників фінансового стану, що є принципово важливим для будинку-інтернату як установи з високою часткою соціально орієнтованих видатків, а у порівнянні з ISpro, система краще орієнтована на бюджетний сектор, що зменшує потребу в додаткових налаштуваннях і забезпечує кращу відповідність вимогам бюджетного законодавства та казначейського обслуговування. Крім того, використання даного програмного забезпечення дозволяє інтегрувати бухгалтерський облік із фінансовим аналізом і управлінськими рішеннями, що сприяє удосконаленню методики аналізу фінансового стану та підвищенню прозорості й ефективності використання бюджетних коштів.

Таким чином, вибір MASTER: Бюджетні установи є методично обґрунтованим та найбільш доцільним саме для Самчиківського будинку-інтернату з огляду на його функціональні завдання, масштаби діяльності та потреби в аналітичному забезпеченні.

Доцільність вибору даного програмного забезпечення обумовлена його здатністю забезпечити: комплексну автоматизацію бухгалтерського та бюджетного обліку з формуванням фінансової та бюджетної звітності, зокрема балансу, поглиблений аналітичний супровід виконання кошторису, формування системи відносних показників фінансового стану, а також інтеграцію фінансової та управлінської інформації. Використання MASTER: Бюджетні установи створює передумови для підвищення якості аналізу фінансового стану, прозорості використання бюджетних коштів і обґрунтованості управлінських рішень у діяльності Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

3.2 Формування системи показників аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

У результаті проведеного у другому розділі аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю встановлено, що наявна методика аналітичної роботи загалом відповідає вимогам нормативно-правового регулювання державного сектора, проте має низку обмежень, які знижують її аналітичну глибину та управлінську корисність. Зокрема, аналіз здебільшого зосереджений на формальному виконанні кошторису та розрахунку окремих фінансових коефіцієнтів без належного поєднання їх з показниками результативності діяльності та соціального ефекту.

З урахуванням специфіки діяльності будинку-інтернату, що полягає у наданні соціальних і медико-соціальних послуг людям похилого віку та особам з інвалідністю, методика аналізу фінансового стану потребує удосконалення шляхом її орієнтації не лише на оцінку фінансової стабільності, а й на оцінку ефективності використання бюджетних ресурсів у контексті досягнення соціальних цілей установи.

Першим напрямом удосконалення є розширення інформаційної бази аналізу фінансового стану. Окрім традиційних форм фінансової та бюджетної звітності (балансу, звіту про фінансові результати, звіту про виконання кошторису), доцільно систематично використовувати дані управлінського обліку, внутрішні статистичні показники (чисельність підопічних, середня вартість утримання одного підопічного, структура соціальних та медичних послуг), а також результати внутрішнього фінансового контролю. Це дозволить пов'язати фінансові показники з реальними результатами діяльності установи.

Другим важливим напрямом є удосконалення системи показників аналізу. Поряд із традиційними коефіцієнтами ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості доцільно ширше застосовувати показники ефективності та

економності використання бюджетних коштів. Зокрема, доцільним є розрахунок показників середніх видатків на одного підопічного, співвідношення адміністративних і операційних видатків, питомої ваги витрат на харчування, медикаменти та оплату праці у загальному обсязі видатків. Такі показники дають змогу оцінити раціональність структури витрат та виявити резерви їх оптимізації.

Третім напрямом удосконалення методики аналізу є поглиблення аналізу майнового стану установи. З огляду на значну частку необоротних активів у балансі будинку-інтернату, доцільно систематично оцінювати рівень зносу основних засобів, коефіцієнти їх оновлення та вибуття, а також вплив технічного стану матеріально-технічної бази на якість надання соціальних послуг. Такий підхід дозволяє обґрунтовувати потребу в капітальних видатках, ремонтах і модернізації інфраструктури установи.

Четвертим напрямом є посилення факторного аналізу фінансових показників. Зміни у фінансовому стані будинку-інтернату доцільно аналізувати з урахуванням таких факторів, як зміна чисельності підопічних, рівень соціальних стандартів, зростання тарифів на енергоносії, зміни мінімальної заробітної плати та обсягу бюджетних асигнувань. Це дозволяє більш обґрунтовано пояснювати причини відхилень фінансових показників і підвищує якість управлінських рішень.

П'ятим напрямом удосконалення методики аналізу фінансового стану є інтеграція фінансового аналізу з аналізом результативності діяльності. Для Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю доцільно поєднувати фінансові показники з показниками соціальної ефективності, такими як рівень забезпеченості підопічних послугами, дотримання встановлених норм харчування і медичного обслуговування, своєчасність виплат персоналу. Це дає змогу оцінювати не лише фінансову стабільність установи, а й ступінь виконання її соціальної місії.

Крім того, удосконалення методики аналізу фінансового стану доцільно здійснювати з використанням сучасних інформаційних технологій. Автоматизація аналітичних розрахунків на базі бухгалтерських програм і електронної звітності

сприятиме підвищенню оперативності аналізу, зменшенню ризику помилок та формуванню єдиного аналітичного простору для прийняття управлінських рішень.

Отже, удосконалення методики аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю має здійснюватися комплексно та передбачати розширення інформаційної бази, поглиблення системи аналітичних показників, застосування факторного підходу та інтеграцію фінансового аналізу з оцінкою соціальної результативності. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме підвищенню якості управління фінансовими ресурсами установи, прозорості використання бюджетних коштів і ефективності виконання соціальних функцій.

Удосконалення організації аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю потребує чіткої послідовності аналітичних дій, що забезпечує логічний зв'язок між цілями аналізу, використаними показниками та управлінськими рішеннями. З огляду на соціальну спрямованість діяльності установи та результати дослідження, викладені у першому та другому розділах роботи, доцільним є застосування поетапного підходу до аналізу фінансового стану. На рисунку 3.2 запропонована послідовність етапів аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, що дозволяє інтегрувати фінансові та соціальні аспекти діяльності будинку-інтернату, забезпечує комплексність оцінки та підвищує практичну цінність аналітичних результатів для управління бюджетними ресурсами.

Запропонована схема відображає логічну та методично обґрунтовану послідовність проведення аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю. Її особливістю є поєднання традиційних етапів фінансового аналізу з оцінкою соціальної результативності діяльності установи, що відповідає її функціональному призначенню як суб'єкта державного сектора.

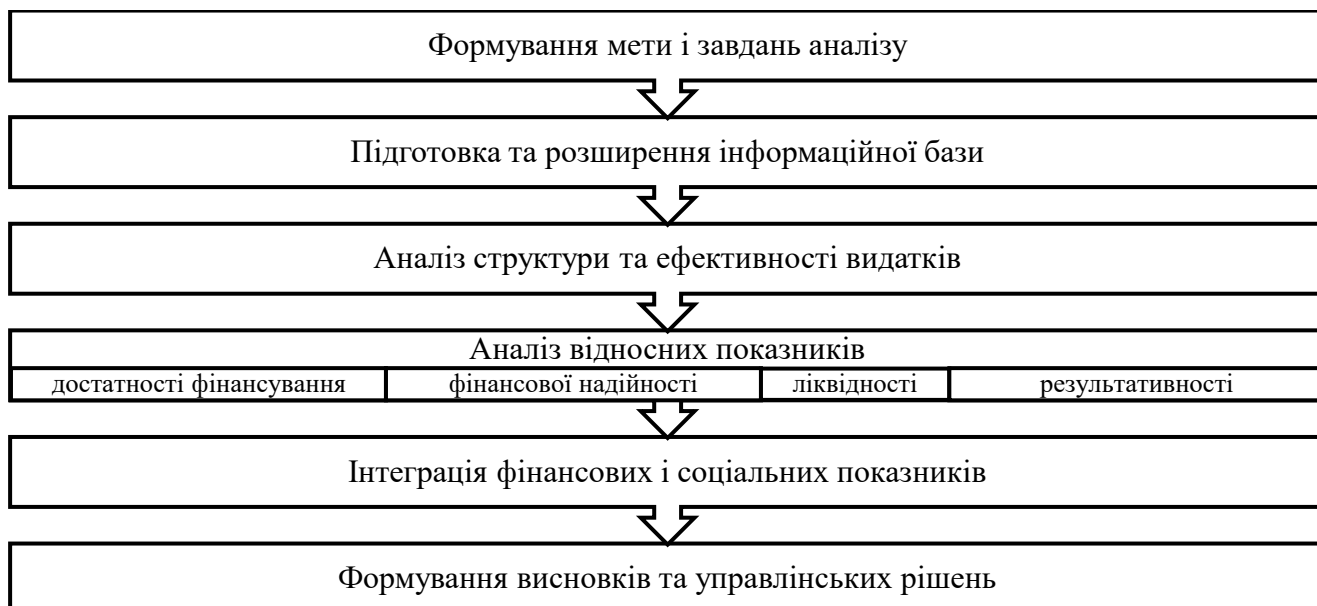

Рисунок 3.2 - Послідовність етапів аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Застосування такої схеми забезпечує комплексний підхід до аналізу, дозволяє своєчасно виявляти проблемні аспекти фінансового забезпечення, обґрунтовувати потребу в оптимізації видатків та підвищувати якість управлінських рішень щодо використання бюджетних коштів і розвитку матеріально-технічної бази будинку-інтернату.

З урахуванням результатів аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, проведеного у другому розділі дипломної роботи, а також методичних підходів, запропонованих у наукових дослідженнях з проблематики аналізу фінансової звітності бюджетних установ, доцільним є формування адаптованої системи відносних показників (табл. 3.2). Її застосування дозволяє поглибити аналітичні висновки, підвищити обґрунтованість управлінських рішень та врахувати соціальну спрямованість діяльності установи.

Запропонована система відносних показників (табл. 3.2) ґрунтується на групуванні індикаторів за чотирма взаємопов'язаними блоками: показники достатності фінансування, фінансової надійності, результативності діяльності та ліквідності. Такий підхід відповідає сучасним науковим аргументам щодо

недоцільності механічного перенесення показників комерційного сектору на бюджетні установи та орієнтації аналізу на оцінку спроможності установи стабільно виконувати соціальні функції.

Таблиця 3.2 - Перелік відносних показників за складовими аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Назва показника	Формула розрахунку	Економічний зміст та аналітичне призначення
Показники достатності фінансування		
Коефіцієнт достатності фінансування	Бюджетні асигнування / Видатки за бюджетними програмами	Характеризує відповідність обсягів бюджетного фінансування фактичним потребам установи
Коефіцієнт зміни достатності фінансування	$(BA_i / ВВП_i) / (BA_{i-1} / ВВП_{i-1})$	Дає змогу оцінити динаміку покриття видатків бюджетними асигнуваннями
Бюджетні асигнування на одного підопічного	Бюджетні асигнування / Середньорічна чисельність підопічних	Відображає рівень фінансового забезпечення соціальних послуг
Показники фінансової надійності		
Частка бюджетних асигнувань у доходах	Бюджетні асигнування / Сукупні доходи	Оцінює рівень залежності установи від бюджетного фінансування
Частка благодійних надходжень	Благодійні надходження / Сукупні доходи	Характеризує диверсифікацію джерел фінансування
Частка видатків за бюджетними програмами	Видатки за бюджетними програмами / Загальні видатки	Відображає спрямованість ресурсів на виконання основної діяльності
Показники ліквідності		
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	Оцінює здатність установи покривати короткострокові зобов'язання
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Фінансові активи / Поточні зобов'язання	Відображає рівень негайної платоспроможності
Коефіцієнт ліквідності за денними витратами	Чистий грошовий потік / Середньоденні витрати	Характеризує фінансову стійкість у короткостроковому періоді
Показники результативності		
Видатки на одного підопічного	Загальні видатки / Середньорічна чисельність підопічних	Дозволяє оцінити економічність та результативність витрачання коштів
Фондовіддача основних засобів	Доходи / Середня вартість основних засобів	Характеризує ефективність використання матеріально-технічної бази
Фондомісткість	Середня вартість основних засобів / Доходи	Є зворотним показником фондовіддачі та має тенденцію до мінімізації

Група показників достатності фінансування спрямована на оцінку відповідності обсягів бюджетних асигнувань фактичним видаткам будинку-інтернату. Ключовими індикаторами доцільно вважати коефіцієнт достатності фінансування, коефіцієнт зміни достатності фінансування та показник бюджетних асигнувань на одного підопічного. Їх використання дозволяє встановити, чи забезпечує наявне фінансування потреби установи у розрізі основних статей витрат

(харчування, медикаменти, оплата праці, комунальні послуги), а також оцінити динаміку фінансового забезпечення в часі.

Група показників фінансової надійності набуває важливого значення в умовах домінування бюджетного фінансування. Для Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю особливої ваги набуває оцінка залежності від бюджетних асигнувань та можливостей диверсифікації джерел доходів. До цієї групи доцільно віднести коефіцієнт частки бюджетних асигнувань у доходах, коефіцієнт надходжень від благодійної допомоги та коефіцієнт фінансування видатків за бюджетними програмами. Аналіз цих показників дозволяє оцінити рівень фінансової стійкості установи в довгостроковій перспективі та її здатність адаптуватися до змін бюджетної політики.

Показники ліквідності є важливими для забезпечення безперебійного функціонування будинку-інтернату та підтримання належного рівня платоспроможності. У цьому контексті доцільно застосовувати адаптовані до бюджетних установ показники поточної, швидкої та абсолютної ліквідності, а також коефіцієнт ліквідності за денними витратами. Їх аналіз дозволяє оцінити здатність установи своєчасно фінансувати поточні видатки та виконувати фінансові зобов'язання.

Що стосується результативності діяльності, з огляду на неприбутковий характер діяльності будинку-інтернату, її оцінка повинна ґрунтуватися не на показниках рентабельності, а на співвідношенні витрат і соціального результату. Доцільними є показники витрат на одного підопічного, фондівіддачі основних засобів, фондомісткості та фондоозброєності. Їх застосування дає змогу оцінити ефективність використання матеріально-технічної бази та фінансових ресурсів у процесі надання соціальних послуг.

Таким чином, запропонована система відносних показників аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю поєднує оцінку фінансового забезпечення, надійності, результативності та ліквідності діяльності. Її застосування забезпечує комплексний підхід до аналізу фінансового стану установи, підвищує аналітичну цінність

результатів та створює підґрунтя для розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення управління фінансовими ресурсами.

На основі результатів аналізу фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю та запропонованої системи відносних показників доцільно сформулювати практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та забезпечення фінансової стабільності установи.

Першочерговим напрямом удосконалення фінансового стану є підвищення обґрунтованості планування кошторису. Застосування показників достатності фінансування у поєднанні з аналізом видатків на одного підопічного дозволить більш точно визначати потреби будинку-інтернату в бюджетних асигнуваннях та мінімізувати ризик їх недостатності.

Другим важливим напрямом є оптимізація структури видатків. Аналіз показників результативності свідчить про доцільність регулярного перегляду питомої ваги витрат на утримання майна, енергоносії та адміністративні потреби з метою спрямування вивільнених ресурсів на покращення якості соціальних і медичних послуг.

Третім напрямом є посилення фінансової надійності установи шляхом диверсифікації джерел фінансування. Розширення співпраці з благодійними організаціями, громадськими об'єднаннями та місцевими програмами соціального розвитку сприятиме зменшенню залежності від бюджетних асигнувань і створенню додаткових фінансових резервів.

Четвертим напрямом удосконалення є підвищення ефективності використання основних засобів. Застосування показників фондівіддачі та фондомісткості дає змогу обґрунтовувати потребу в оновленні матеріально-технічної бази, проведенні капітальних ремонтів та впровадженні енергоощадних заходів.

П'ятим напрямом є забезпечення належного рівня ліквідності. Регулярний моніторинг показників ліквідності дозволить своєчасно виявляти ризики

неплатоспроможності та забезпечувати безперебійне фінансування поточної діяльності будинку-інтернату.

Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме зміцненню фінансового стану Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, підвищенню прозорості використання бюджетних коштів та створенню умов для сталого функціонування установи з урахуванням її соціальної місії.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній магістерській роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти організації формування балансу та аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання державного сектора, що дало змогу визначити їх ключові закономірності, проблеми й перспективи розвитку

У першому розділі було досліджено теоретико-методичні засади формування балансу та оцінки фінансового стану суб'єктів державного сектору, що дало змогу узагальнити ключові підходи до розуміння ролі бухгалтерської інформації в управлінні діяльністю державних установ. Комплексний аналіз нормативно-правової бази, економічної сутності балансу та системи показників оцінювання фінансового стану дозволив визначити теоретичні основи, необхідні для подальшого прикладного дослідження.

Баланс, як основна форма фінансової звітності, виконує важливі інформаційні, контрольні та аналітичні функції, забезпечуючи відображення ресурсного потенціалу установи та джерел його формування. Його подвійна природа та структурна побудова дають змогу комплексно оцінити рівень фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності організації, виявити диспропорції у структурі активів і пасивів, а також оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами. У системі управління державними установами баланс є базою для стратегічного і оперативного планування, прогнозування та контролю, що визначає його надзвичайно важливе значення.

Нормативно-правове забезпечення формування фінансової звітності у державному секторі становить цілісну систему, що включає загальні та спеціалізовані законодавчі акти, стандарти, інструкції та методичні рекомендації. Законодавство регламентує правила ведення бухгалтерського обліку, встановлює вимоги до формування фінансової та бюджетної звітності, забезпечує прозорість і підзвітність діяльності державних установ. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, План рахунків, Бюджетний кодекс та

інші нормативні документи формують методичну основу, що уніфікує і стандартизує фінансову інформацію, сприяє підвищенню ефективності державного управління та контролю.

Система показників та методів оцінки фінансового стану державних установ має специфічний характер, зумовлений цільовим призначенням бюджетних організацій. Оцінювання здійснюється за допомогою горизонтального, вертикального, порівняльного та коефіцієнтного аналізів, що дозволяють визначити структуру активів і зобов'язань, рівень ліквідності, фінансової стійкості та результативності виконання кошторису. Особливу увагу приділяють оцінці ефективності використання бюджетних коштів, аналізу заборгованості, стану матеріально-технічної бази та дотримання бюджетної дисципліни. На відміну від суб'єктів приватного сектору, ключовим критерієм оцінки діяльності державних установ є не прибутковість, а економність, результативність і відповідність встановленим нормативам.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що формування фінансової звітності та оцінка фінансового стану державних установ ґрунтуються на чіткій нормативній базі, методологічно обґрунтованій системі показників та комплексних методах аналізу. Теоретичні положення, викладені у цьому розділі, створюють необхідне підґрунтя для дослідження практичних аспектів фінансової діяльності конкретної бюджетної установи в наступних розділах магістерської роботи.

У другому розділі було проведено комплексний аналіз організаційної структури, особливостей фінансової діяльності та динаміки балансових показників Самчиківського будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю за 2022–2024 роки. Отримані результати дозволяють оцінити не лише поточний стан установи, а й тенденції її розвитку.

Самчиківський будинок-інтернат характеризується чітко вибудованою організаційною структурою, яка охоплює адміністративний, медичний, соціально-побутовий, господарський та бухгалтерський підрозділи. Така система забезпечує раціональний розподіл функцій, відповідальності та управлінських повноважень,

що є необхідною умовою ефективного виконання соціальних, медичних та реабілітаційних завдань, покладених на заклад. Аналіз структури засвідчив достатню укомплектованість персоналу та наявність чіткої системи управління, що забезпечує контроль за фінансовими потоками, якістю послуг і дотриманням бюджетного законодавства.

Формування та подання балансу установи здійснюється відповідно до вимог Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, Бюджетного кодексу та інших нормативних документів. Проведення інвентаризації, нарахування амортизації, оцінка активів і зобов'язань, закриття рахунків доходів і видатків — це ті процедури, що забезпечують достовірність річної фінансової звітності. Звітність складається своєчасно, у відповідності до регламентованих термінів, що підтверджує належний рівень організації бухгалтерського процесу та фінансової дисципліни.

Особливу увагу у другому розділі приділено аналізу фінансового стану установи. Динаміка активів за 2022–2024 роки свідчить про суттєве нарощення майнової бази, що демонструє посилення матеріально-технічної інфраструктури закладу та значні обсяги інвестицій у розвиток приміщень, оновлення обладнання і покращення умов проживання підопічних. Різне збільшення незавершених капітальних інвестицій у 2024 році є індикатором масштабних ремонтних і реконструкційних робіт, що мають довготривалий позитивний вплив на забезпечення належного соціального догляду.

Оборотні активи також демонструють позитивну тенденцію: у 2024 році їх обсяг зріс майже удвічі порівняно з попереднім роком. Зростання обсягів грошових коштів та зменшення дебіторської заборгованості свідчать про підвищення ліквідності установи, зміцнення фінансової стійкості та поліпшення якості управління розрахунками.

Структура пасивів також зазнала позитивних змін: кредиторська заборгованість зменшилася до мінімально можливих значень, що підтверджує своєчасність та повноту виконання фінансових зобов'язань перед постачальниками та іншими контрагентами. Зростання власного капіталу більш ніж у 2,5 раза

свідчить про посилення довгострокових фінансових можливостей установи та значне оновлення основних засобів. Це є показником стабільності та перспективності розвитку закладу у майбутньому.

Отже, можна стверджувати, що Самчиківський будинок-інтернат за досліджуваний період демонструє стійку позитивну динаміку розвитку, покращення показників фінансової стабільності, зміцнення матеріально-технічної бази та дотримання усіх вимог бюджетної та фінансової дисципліни. Отримані результати свідчать про ефективну роботу управлінського та бухгалтерського персоналу, а також про здатність установи забезпечувати належний рівень соціальних послуг за умов обмежених бюджетних ресурсів. Водночас проведений аналіз дозволяє визначити потенційні напрямки подальшого вдосконалення, які були запропоновані у третьому розділі роботи.

У третьому розділі було визначено напрямки удосконалення обліково-аналітичної системи в контексті цифровізації, проаналізовано існуюче на ринку облікове програмне забезпечення, орієнтоване на ведення обліку суб'єктами державного сектору, сформовано порівняльну таблицю програмних продуктів продукти MASTER: Бюджетні установи, Fit-Бюджет, ISpro та Дебет Плюс. Надано рекомендації, щодо запровадження інформаційної системи MASTER: Бюджетні установи з метою вдосконалення процесу формування фінансової звітності та підвищення якості аналітичної інформації, також була запропонована система показників аналізу фінансового стану. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню прозорості, оперативності та обґрунтованості управлінських рішень, зниженню ризиків фінансових порушень та зміцненню економічної стійкості установи.

Отже, результати проведеного дослідження підтверджують актуальність теми та свідчать про те, що формування балансу та аналіз фінансового стану бюджетних установ є необхідною умовою ефективного управління державними ресурсами. Запропоновані рекомендації можуть бути впроваджені у практичну діяльність Самчиківського будинку-інтернату та використані іншими установами соціального спрямування, що забезпечує як наукову, так і прикладну цінність дослідження.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

- 1 Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : закон (№2456-VI) : [прийнято Верховною Радою України 08.07.2010] : станом на 04.07.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 02.10.2025)
- 2 Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : закон (№ 996-XIV) : [прийнято Верховною Радою України 16.07.1999] : станом на 03.09.2024 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 01.10.2025)
- 3 Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання [Електронний ресурс] : наказ (№ 755) : [прийнято Міністерством фінансів України 08.09.2017] : станом на 16.03.2021 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17#Text> (дата звернення: 11.10.2025)
- 4 Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс] : наказ (№ 1203) : [прийнято Міністерством фінансів України 31.12.2013] : станом на 28.03.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> (дата звернення: 03.10.2025)
- 5 Про бюджетну класифікацію [Електронний ресурс] : наказ (№ 11) : [прийнято Міністерством фінансів України 14.01.2011] : станом на 13.11.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#Text> (дата звернення: 12.10.2025)
- 6 Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс] : наказ (№ 307) : [прийнято Міністерством фінансів України 28.02.2017] : станом на 20.01.2023 // Офіційний сайт Верховної Ради України. –

Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0384-17#Text> (дата звернення: 09.10.2025)

7 Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс] : наказ (№ 1219) : [прийнято Міністерством фінансів України 29.12.2015] : станом на 28.03.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-16#Text> (дата звернення: 01.10.2025)

8 Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування [Електронний ресурс] : наказ (№ 44) : [прийнято Міністерством фінансів України 07.02.2017] : станом на 19.05.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12#Text> (дата звернення: 03.10.2025)

9 Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [Електронний ресурс] : наказ (№ 879) : [прийнято Міністерством фінансів України 02.09.2014] : станом на 29.07.2022 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 05.10.2025)

10 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" [Електронний ресурс] : наказ (№ 1541) : [прийнято Міністерством фінансів України 28.12.2009] : станом на 01.01.2022 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10#Text> (дата звернення: 04.10.2025)

11 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : наказ (№ 1202) : [прийнято Міністерством фінансів України 12.10.2010] : станом на 01.01.2023 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#Text> (дата звернення: 04.10.2025)

12 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси» [Електронний ресурс] : наказ (№ 1202) : [прийнято

Міністерством фінансів України 12.10.2010] : станом на 01.01.2023 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#Text> (дата звернення: 04.10.2025)

13 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 127 «Зменшення корисності активів» [Електронний ресурс] : наказ (№ 1629) : [прийнято Міністерством фінансів України 24.12.2010] : станом на 01.01.2015 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0092-11#Text> (дата звернення: 04.10.2025)

14 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 136 «Біологічні активи» [Електронний ресурс] : наказ (№ 943) : [прийнято Міністерством фінансів України 15.11.2017] : станом на 01.01.2022 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1478-17#Text> (дата звернення: 04.10.2025)

15 Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами [Електронний ресурс] : наказ (№ 1219) : [прийнято Міністерством фінансів України 29.12.2015] : станом на 08.01.2024 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-16#n4> (дата звернення: 01.10.2025)

16 Про затвердження форм карток і книг аналітичного обліку суб'єктів державного сектору та порядку їх складання [Електронний ресурс] : наказ (№ 604) : [прийнято Міністерством фінансів України 29.06.2017] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0895-17#Text> (дата звернення: 16.10.2025)

17 Про затвердження порядку складання, розгляду затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ [Електронний ресурс] : постанова (№ 228) : [прийнято Кабінетом міністрів України 28.02.2002] : станом на 07.07.2022 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.10.2025)

- 18 Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору [Електронний ресурс] : наказ (№11) : [прийнято МФУ 23.01.2015] : станом на 01.01.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text> (дата звернення: 15.10.2025)
- 19 Бонарев В.В. Нормативно-правове регулювання організації та методики обліку установ державного сектору [Електронний ресурс] / В.В.Бонарев // Ефективна економіка. – 2024. – № 5. – Режим доступу: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3793/3828> (дата звернення: 01.10.2025)
- 20 Бондаренко О. С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] // Економіка та держава. – 2018. – №6. – С.21-24. – Режим доступу: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4074&i=3> (дата звернення: 12.10.2025)
- 21 Бухгалтерський облік та звітність організацій : навч. посіб. [Електронний ресурс] : / О.В. Усатенко ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2022. – 74 с. Режим доступу: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0061074.pdf> (дата звернення: 22.10.2025)
- 22 Валькова Н.В. Особливості організації та методики формування балансу суб'єкта державного сектора [Електронний ресурс] / Н.В. Валькова, А.В. Гладун // Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції «Бекграунд економіки, бізнесу та HR-інжинірингу у контексті формування інноваційної парадигми стратегії сталого розвитку України у XXI столітті» (13-14 листопада 2025 року, м. Хмельницький). – Хмельницький: ХНУ, 2025. – 355 с. – С.285-287. – Режим доступу: <https://elar.khmnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c2cc4f73-a226-4df9-b831-fbed5d3b71e5/content> (дата звернення: 06.12.2025)
- 23 Гевлич Л. Л. Облікова політика бюджетних установ: сучасний стан та перспективи [Електронний ресурс] : / Л. Л. Гевлич, Я. М. Васильєва // Економіка і організація управління. – 2018. – №1(29). – С. 64-74. – Режим доступу: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/5737> (дата звернення: 03.11.2025)

- 24 Голуб Н. О., Кучеркова С. О. Бухгалтерський облік: курс лекцій. [Електронний ресурс] : Запоріжжя: ТДАТУ, 2024. 208с. – Режим доступу: <https://elar.tsatu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/aac694cc-3b06-451d-a8ae-400c2e0fd183/content> (дата звернення: 03.11.2025)
- 25 Гуменюк А. Ф. Сутність та становлення балансу підприємства як основної форми фінансової звітності [Електронний ресурс] / А.Ф. Гуменюк, Г.С. Цимбалюк // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2020 – №2. – С. 56-58. – Режим доступу: <https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/11-1.pdf> (дата звернення: 25.09.2025)
- 26 Зюкова М. М. Становлення та сучасний стан бухгалтерського балансу / М. М. Зюкова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 27. – С. 225–234.
- 27 Кемарська Л.Г. Особливості аналізу фінансової звітності суб'єктів державного сектору [Електронний ресурс] / Л.Г. Кемарська // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 8. – С. 768–774. – Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/127.pdf (дата звернення: 16.10.2025)
- 28 Клименко С.О. Аналітичне забезпечення моніторингу фінансового стану вищого навчального закладу [Електронний ресурс] / С.О. Клименко, Мікрюкова Л.В. // Економіка і суспільство. – 2016. – №2. – С. 549-553. – Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/97.pdf (дата звернення: 21.10.2025)
- 29 Кононенко О. Л. Підходи до аналізу фінансової звітності бюджетних установ України [Електронний ресурс] / О. Л. Кононенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. – Випуск 11. – С.220-223. – Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/11_2017ua/49.pdf (дата звернення: 01.11.2025)
- 30 Конфігурація «Комплексний облік для бюджетних установ України» [Електронний ресурс] // Сайт Клименко Груп: Програмне забезпечення Дебет Плюс. - Режим доступу: <https://debet.com.ua/decisions/oblik-byudzhethnykh-ustanov>
- 31 Кулик В.А. Бухгалтерський баланс: минуле, сучасне, майбутнє: монографія. - Полтава: РВВ ПУЕТ, 2010. - 186 с. (дата звернення: 21.09.2025)

- 32 Лемішовська О.С. Теорії балансу в історичному розвитку / О.С. Лемішовська // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – № 4(24). – С. 102–109.
- 33 Лука Пачолі Трактат про рахунки та записи. Переклад Н. М. Ткаченко. Київ: Алерта, 2021. 180 с.
- 34 Облік у бюджетних установах : Навчальний посібник [Електронний ресурс] / за ред. Леня В.С. — Чернігів: Десна Поліграф, 2016. — 560 с. — Режим доступу: <https://xn--e1ajqk.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/Len-V-S-budjet-book.pdf> (дата звернення: 21.11.2025)
- 35 Облік в бюджетних установах: Навч. посіб. [Електронний ресурс] / К. В. Безверхий. – Київ: «Центр учбової літератури», 2020. — 312 с. – Режим доступу: https://utek.uz.ua/wp-content/uploads/2024/03/Oblik_v_byudzhetnyh_ustanovah_Bezverhyj_2020.pdf (дата звернення: 11.11.2025)
- 36 Основи бухгалтерського обліку : навчальний посібник [Електронний ресурс] / [Бурденко І.М., Гольцова С.М., Макаренко І.О., Савченко Т.Г., Серпенінова Ю.С.] ; За заг. ред. Серпенінової Ю.С. – Суми : Видавництво «Винниченко М.Д.», 2016. – 266 с. - Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4992b554-691c-4b14-98dc-0b6e79598e77/content> (дата звернення: 21.10.2025)
- 37 Потриваєва Н. В. Система збалансованих показників як аналітичний засіб підвищення ефективності функціонування підприємств. [Електронний ресурс] Ефективна економіка. – 2015. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5092> (дата звернення: 21.11.2025)
- 38 Рекова Н.Ю. Удосконалення методичного підходу до аналізу фінансової звітності бюджетних установ [Електронний ресурс] / Н. Ю. Рекова, О. Л. Кононенко // Ефективна економіка. – 2019. – № 2. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2019/20.pdf (дата звернення: 21.11.2025)
- 39 Рязанова Н. О. Бухгалтерський облік : навчально-методичний посібник. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2022. 287 с.

- 40 Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. [Електронний ресурс]. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. - К. : «Центр учбової літератури», 2013. - 688 с. – Режим доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Sadovs-ka-.V.-Bukhhalters-kyu-oblk-2013.pdf> (дата звернення: 21.10.2025)
- 41 Сайт програми «MASTER: Бюджетні установи». – Режим доступу: <https://masterbuh.com/product/byudzhetni-ustanovi> (дата звернення: 25.11.2025)
- 42 Сайт програми «FitБюджет». – Режим доступу: <https://fit.com.ua/#modules> (дата звернення: 25.11.2025)
- 43 Соболева-Терещенко О. А. Методичні засади аналізу фінансового стану бюджетної установи [Електронний ресурс] / О. А. Соболева-Терещенко А. О. Гапотій // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". - 2018. - № 21(2). - С. 93-99. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_21\(2\)__21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_21(2)__21) (дата звернення: 11.11.2025)
- 44 Сопко В.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / В.В. Сопко. - К. : КНЕУ, 1998. - 448 с.
- 45 Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року [Електронний ресурс] : Розпорядження (№ 437-р) : [прийнято Кабінетом Міністрів України 20.06.2018] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 03.10.2025)
- 46 Тесак О.В. Бухгалтерський баланс: його сутність, історія виникнення та технологія складання [Електронний ресурс] / О.В. Тесак // Наукові інновації та передові технології. — 2023. — №1 (15). — С. 281–287. – Режим доступу: <https://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/3358/3373> (дата звернення: 01.10.2025)
- 47 Типові конфігурації ISpro [Електронний ресурс] // Сайт Компанії "Інтелект-Сервіс". – Режим доступу: <https://www.ispro.ua/page/is-pro-typical-configurations> (дата звернення: 22.11.2025)

- 48 Фінанси бюджетних установ : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека, О. В. Люта, Н. Г. Пігуль ; за заг. ред. Н. А. Дехтяр. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 229 с. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/42cc264a-2bf5-4913-ab33-280ec1b99cf5/content> (дата звернення: 21.10.2025)
- 49 Хомин П.Я. Баланс - елемент методу бухгалтерського обліку чи форма звітності / П.Я. Хомин // Вісник ТДЕУ. - 2006. - №2. - С. 76-84.
- 50 Чижевська Л.В. Бухгалтерський баланс: проблеми теорії і практики [Текст] / Л.В. Чижевська. - Житомир: ЖІТІ, 1998. - 408 с
- 51 Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку [Текст]: навч. посібник / В.Г. Швець. - К. : Знання - Прес, 2003. - 444 с
- 52 Яришко О.В. Фінансовий аналіз діяльності бюджетної організації [Електронний ресурс] / О.В. Яришко, Є.Ю. Ткаченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. – № 1 (3). – С. 174-180. – Режим доступу: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2008/econom_2008_1/2008-26-06/yarishko.pdf (дата звернення: 05.11.2025)
- 53 Яцишин Н. Проблемні аспекти побудови балансу підприємства / Н. Яцишин // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 3(32). – С. 149–160. (дата звернення: 03.10.2025)

Додаток Г. Аналіз балансу Самчиківського будинку-інтернату для людей похилого віку та осіб з інвалідністю за 2023-2024 рр.

Таблиця Г.1 - Аналіз активу балансу Самчиківського будинку-інтернату для людей похилого віку та осіб з інвалідністю за 2023-2024 рр.

Актив	Абсолютна величина			Питома вага			Зміни							
	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	В абсолютній величині		У питомій вазі		У відсотках до попереднього року		У відсотках до зміни підсумку	
							2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Аналіз активів в розрізі їх оборотності														
I. Необоротні активи														
Довгострокові біологічні активи	1046	1046	0	0,05	0,03	0,00	0	-1046	-0,02	-0,03	0,00	-100,00	0,00	-0,01
Незавершене будівництво	77500	182100	6832879	3,49	4,51	53,51	104600	6650779	1,02	49,01	134,97	3652,27	5,75	76,21
Основні засоби	2143175	3858367	5935966	96,46	95,47	46,49	1715192	2077599	-1,00	-48,98	80,03	53,85	94,25	23,81
Усього необоротних активів	2221721	4041513	12768845	70,56	74,00	88,66	1819792	8727332	3,44	14,66	81,91	215,94	78,69	97,62
II. Оборотні активи														
Запаси	554563	618034	573051	59,84	43,53	35,10	63471	-44983	-16,30	-8,43	11,45	-7,28	12,88	-21,14
Поточні біологічні активи	29610	2750	34382	3,19	0,19	2,11	-26860	31632	-3,00	1,91	-90,71	1150,25	-5,45	14,87
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	11172	5237	2956	0,00	0,37	0,18	-5935	-2281	0,37	-0,19	0,00	0,00	-1,20	-1,07
Грошові кошти та їх еквіваленти:	331439	793674	1022078	35,76	55,90	62,61	462235	228404	20,14	6,70	139,46	28,78	93,78	107,35
Усього оборотних активів	926784	1419695	1632467	29,44	26,00	11,34	492911	212772	-3,44	-14,66	53,19	14,99	21,31	2,38
Аналіз активів в розрізі приналежності до фінансових та нефінансових														
I. Нефінансові активи														
Довгострокові біологічні активи	1046	1046	0	0,04	0,02	0,00	0	-1046	-0,01	-0,02	0,00	-100,00	0,00	-0,01
Незавершене будівництво	77500	182100	6832879	2,76	3,91	51,08	104600	6650779	1,14	47,18	134,97	3652,27	5,63	76,32
Основні засоби	2143175	3858367	5935966	76,38	82,76	44,38	1715192	2077599	6,38	-38,38	80,03	53,85	92,39	23,84
Запаси	554563	618034	573051	19,76	13,26	4,28	63471	-44983	-6,51	-8,97	11,45	-7,28	3,42	-0,52
Поточні біологічні активи	29610	2750	34382	1,06	0,06	0,26	-26860	31632	-1,00	0,20	-90,71	1150,25	-1,45	0,36
Усього нефінансових активів	2805894	4662297	13376278	89,12	85,37	92,88	1856403	8713981	-3,75	7,51	66,16	186,90	80,27	97,47
II. Фінансові активи														
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	11172	5237	2956	3,26	0,66	0,29	-5935	-2281	-2,61	-0,37	-53,12	-43,56	-1,30	-1,01
Грошові кошти та їх еквіваленти:	331439	793674	1022078	96,74	99,34	99,71	462235	228404	2,61	0,37	139,46	28,78	101,30	101,01
Усього фінансових активів	342611	798911	1025034	10,88	14,63	7,12	456300	226123	3,75	-7,51	133,18	28,30	19,73	2,53
Баланс	3148505	5461208	14401312	100,00	100,00	100,00	2312703	8940104	0,00	0,00	73,45	163,70	100,00	100,00

Таблиця Г.2 - Аналіз пасиву балансу Самчиківського будинку-інтернату для людей похилого віку та осіб з інвалідністю за 2023-2024 рр.

Пасив	Абсолютна величина			Питома вага			Зміни								
	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	В абсолютній величині		У питомій вазі		У відсотках до попереднього року		У відсотках до зміни підсумку		
							2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	
I. Власний капітал															
Зареєстрований капітал	3016833	4847546	7120978	96,17	88,85	49,46	1830713	2273432	-7,32	-39,39	60,68	46,90	78,95	25,42	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	42700	426325	444499	1,36	7,81	3,09	383625	18174	6,45	-4,73	898,42	4,26	16,54	0,20	
Цільове фінансування	77500	182100	6832879	2,47	3,34	47,46	104600	6650779	0,87	44,12	134,97	3652,27	4,51	74,37	
Усього власного капіталу	3137033	5455971	14398356	99,65	99,90	99,98	2318938	8942385	0,26	0,08	73,92	163,90	100,26	100,03	
II. Поточні зобов'язання															
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	300	0	0	2,69	0,00	0,00	-300	0	-2,69	0,00	-100,00		5,05	0,00	
Поточні зобов'язання за платежами до бюджету	2179	855	638	19,50	16,33	21,58	-1324	-217	-3,18	5,26	-60,76	-25,38	22,31	9,51	
Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці	8993	4382	2318	80,50	83,67	78,42	-4611	-2064	3,18	-5,26	-51,27	-47,10	77,69	90,49	
Усього поточних зобов'язань	11172	5237	2956	0,35	0,10	0,02	-5935	-2281	-0,26	-0,08	-53,12	-43,56	-0,26	-0,03	
Баланс	3148205	5461208	14401312	100,00	100,00	100,00	2313003	8940104	0,00	0,00	73,47	163,70	100,00	100,00	

Таблиця Г.3 - Аналіз ліквідності балансу Самчиківського будинку-інтернату для людей похилого віку та осіб з інвалідністю за 2023-2024 рр.

Актив	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	Пасив	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	Платіжний надлишок (+) / нестача (-)		
								31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Найбільш ліквідні активи (A1)	331439	793674	1022078	Негайні пасиви (П1)	11472	5237	2956	319967	788437	1019122
Активи, що швидко реалізуються (A2)	11172	5237	2956	Короткострокові пасиви (П2)	0	0	0	11172	5237	2956
Активи, що реалізуються повільно (A3)	584173	620784	607433	Довгострокові пасиви (П3)	0	0	0	584173	620784	607433
Активи, що важко реалізуються (A4)	2221721	4041513	12768845	Постійні пасиви (П4)	3137033	5455971	14398356	-915312	-1414458	-1629511
Баланс	3148505	5461208	14401312	Баланс	3148505	5461208	14401312	X	X	X

